

Міністерство культури та інформаційної політики України
Державна бібліотека України для юнацтва

Калейдоскоп знаменних дат на 2021 рік

Інформаційно-бібліографічні матеріали

Київ 2020

УДК 94(100)(031)

К 17

Калейдоскоп знаменних дат на 2021 рік : інформ.-бібліогр. матеріали / [уклад. : С. Бадрук, Г. Буркацька, В. Вовк, Ю. Круть; ред. : В. Кучерява, Н. Лінкевич, Т. Сопова, К. Тишкевич] ; Держ. б-ка України для юнацтва. – Київ : [б. в.], 2020. – 124 с.

У виданні подається інформація про ювілеї видатних людей та знаменні дати України та світу, що відзначатимуться у 2021 р. Зокрема, у матеріалах вміщено історико-біографічні довідки про визначних осіб сучасності та історичних постатей світового рівня.

Рекомендовано працівникам бібліотек, студентам та викладачам навчальних закладів, фахівцям культурно-мистецьких установ та широкому колу читачів.

Укладачки: С. Бадрук, Г. Буркацька, В. Вовк, Ю. Круть
Редакторки: В. Кучерява, Н. Лінкевич, Т. Сопова, К. Тишкевич
Відповідальний за випуск Г. Саприкін

©Укладачки: С. Бадрук, Г. Буркацька, В. Вовк, Ю. Круть, 2020

©Державна бібліотека України для юнацтва, 2020

ООН проголосило:

2019–2028 – Десятиліттям сімейних фермерських господарств;
2021–2030 – Десятиліттям відновлення екосистем;
2021–2030 – Міжнародним Десятиліттям науки про океан
в інтересах сталого розвитку

ЮНЕСКО проголосило:

м. Тбілісі (Грузія) – Всесвітньою столицею книги 2021 року

Президентом України проголошено:

2018–2027 – Десятиріччям української мови;
2020–2021 – навчальний рік оголошено Роком математичної освіти
в Україні

На загальнодержавному рівні відзначатимуться:

150-річчя від дня народження Лесі Українки
(Постанова Верховної Ради України від 8 лют. 2018 № 2286-VIII)
150-річчя від дня народження Василя Стефаника
(Постанова Верховної Ради України від 18 черв. 2020 р. № 732-IX)

Січень

1

125 років від дня народження Василя Ілліча Касіяна (1896–1976), українського художника, графіка, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

2

95 років від дня народження Віри Вовк (Віри Остапівни Селянської) (1926), української письменниці у Бразилії, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

200 років від дня народження Платона Федоровича Симиренка (1821–1863), українського промисловця-цукрозаводчика, садівника

3

65 років від дня народження Мела Гібсона (1956), американського кіноактора, режисера, сценариста, продюсера, лауреата двох премій «Оскар» і премії «Золотий глобус»

4

205 років від дня народження Осипа Шухевича (1816–1870), українського письменника

6

120 років від дня народження Миколи Миколайовича Гришка (1901–1964), українського вченого, ботаніка, селекціонера, академіка;

80 років від дня народження Ганни Танасівни Чубач (1941–2019), української поетеси, заслуженої діячки мистецтв України, лауреатки літературних премій

7

120 років від дня народження Василя Григоровича Чумака (1901–1919), українського поета, публіциста

10

40 років від дня народження Алана Бадоева (1981), українського режисера, сценариста, кліпмейкера

12

85 років від дня народження Раймонда Паулса (1936), латвійського композитора, піаніста;

145 років від дня народження Джека Лондона (1876–1916), американського письменника

13

30 років від дня народження Хассана Назар-Хайдара Алієвича (ХАС) (1991), українського хіп-хоп виконавця

15

150 років від дня народження Агатангела Юхимовича Кримського (1871–1942), українського ученого сходознавця, славіста, історика, мовознавця, академіка;

20 років від дня відкриття всевітньої онлайн-енциклопедії «Вікіпедія»

17

100 років від дня заснування Українського Вільного Університету (1921);

65 років від дня народження Пола Янга (1956), британського співака, музиканта;

315 років від дня народження Бенджаміна Франкліна (1706–1790), одного із засновників США, політичного та державного діяча, дипломата, вченого, журналіста, письменника, видавця

19

40 років від дня народження Луїса Гонсалеса (1981), аргентинського футболіста

20

75 років від дня народження Девіда Лінча (1946), американського кінорежисера, музиканта, художника, актора

22

День Соборності України

24

60 років від дня народження Олександра Васильовича Ірванця (1961), українського поета, прозаїка, драматурга, перекладача;

60 років від дня народження Настасі Кінські (1961), німецької акторки

27

Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту;

110 років від дня народження Івана Макаровича Гончара (1911–1993), українського скульптора, графіка, художника, етнографа, народного художника України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

130 років від дня народження Павла Григоровича Тичини (1891–1967), українського поета, перекладача, публіциста, державного і громадського діяча, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

185 років від дня народження Леопольда фон Захер-Мазоха (1836–1895), австрійського письменника;

265 років від дня народження Вольфганга Амадея Моцарта (1756–1791), австрійського композитора, музиканта-віртуоза

28

40 років від дня народження Елайджа Джордана Вуда (1981), американського кіноактора;

70 років від дня народження Леоніда Костянтиновича Каденюка (1951–2018), українського льотчика-випробувача, космонавта, генерала-майора авіації, астронавта, Героя України;

110 років від дня народження Семена Яковича Брауде (1911–2003), українського вченого, радіофізика, радіоастронома, академіка

29

День пам'яті Героїв Крут;

80 років від дня народження Бориса Вікторовича Івченка (1941–1990), українського кінорежисера, актора;

155 років від дня народження Ромена Роллана (1866–1944), французького письменника, музикознавця, театрознавця, мистецтвознавця, лауреата Нобелівської премії

31

40 років від дня народження Джастіна Тімберлейка (1981), американського співака, поп-музиканта, актора, музичного продюсера, лауреата шести премій «Греммі» та двох – «Еммі»;

Творець науки, орієнталіст і українофіл

До 150-річчя від дня народження Агатангела Юхимовича Кримського

*Не зраджу я тебе, Україно, твоїй я повіки.
Як і тепер жадаю зблизитися з народом моїм,
присвятити все життя своє йому!*

Агатангела Кримський

Агатангел Юхимович Кримський (А. Хванько) (15. 01. 1871 – 25. 01. 1942) – видатний український вчений, академік АН України, історик, письменник і перекладач. Один із провідних лінгвістів і засновників сходознавства в Україні. Автор фундаментальних досліджень з славістики, арабістики, іраністики, семітології, тюркології.

Написав понад 1000 наукових праць (монографій, підручників, статей) з історії літератур, мов, етнографії, фольклору, мистецтва, релігії народів Близького та Середнього Сходу, Кавказу, Західної Європи. Досліджував українську мову: її походження, історію, правопис, розвиток літературної мови, діалекти. Редактор перекладних словників та багатьох наукових збірників.

Агатангел Юхимович народився в м. Володимирі-Волинському Волинської губернії. Він походив зі стародавнього татарського роду, який до кінця XVII ст. проживав у Бахчисараї, столиці колись могутнього Кримського ханства. Сім'я була змушена покинути цей край через внутрішні заворушення.

У дитячі роки його батьки переїхали до містечка Звенигородка (тепер – Черкаської області), де минули дитячі роки Агатангела, якого рідні в дитинстві звали Хваньком. Вже у три роки хлопчик навчився читати, а в п'ять – батько віддав його до Звенигородського реального училища, а згодом – у гімназію в Острозі (1881–1884), також вчився у Другій київській гімназії (1884–1885). Продовжив своє навчання у славетній Колегії Павла Галагана (1885–1889), де й завершилося його інтелектуальне «дозрівання». Вчителем словесності був відомий український філолог Павло Житецький,

який відіграв неабияку роль в його становленні. Саме він тактовно, проте наполегливо підвів 18-річного юнака до вирішального вибору, який визначив усе його подальше життя: стати переконаним, свідомим українцем, людиною, зміст життя якої – духовне та культурно-національне відродження рідного народу. У Колегії Агатангел оволодів грецькою, турецькою, італійською, староєврейською та санскритською мовами і називав роки навчання «великою школою життя».

У Москві навчався в Лазаревському інституті східних мов, де навчали мов майбутніх дипломатів, політиків, економістів. До того ж закінчив історико-філологічний факультет Московського університету та залишився при кафедрі арабської філології для підготовки до професури, складав магістерські іспити з арабської та слов'янської філології.

Перебуваючи у науковому відрядженні у Сирії та Лівані, поглиблював знання арабської та інших семітських мов, вивчав письменні джерела, в яких містилося багато цінної інформації про Україну ще дохристиянської доби.

З 1918 р. постійно проживав у Києві, де працював секретарем Української Академії наук, заснованої гетьманом Павлом Скоропадським. Був творцем українського сходознавства, очолював історико-філологічний відділ, кабінет арабо-іранської філології, комісію словника живої мови, комісію історії української мови, діалектологічну та правописну комісії.

Залишив унікальні дослідження української мови, які виклав у «Українській граматиці», «Нарисах з історії української мови».

У 1918–1921 рр. працював професором всесвітньої історії в Київському університеті. Водночас був редактором «Записок Історично-філологічного відділу Української Академії наук». З 1921 р. – директором Інституту української наукової мови, а з 8 серпня 1925 р. – головою Київського філіалу Всесоюзної асоціації сходознавства, створеного при ВУАН.

Зі спогадів Н. Полонської-Василенко (на той час була приват-доцентом Київського університету та вченим секретарем

Археологічного інституту), коли Агатангел Кримський охоче погодився й прочитав курс історії Туреччини, то читав він надзвичайно просто, тихим голосом, наче просто оповідав гуртку друзів свої думки. Оповідання були виняткові за глибиною думки та чіткістю викладу матеріалу. Слід відмітити його неймовірну ерудицію й пам'ять, завдяки якій, цитував великий обсяг інформації.

Принципово вважав, що необхідно спілкуватися українською мовою. Свідомо обрав саме українську не лише для спілкування, а й наукової та творчої праці.

Збірка поезій «Пальмове гілля. Екзотичні поезії» містить оригінальні вірші А. Кримського та його власні переклади арабських поезій українською мовою. На думку дослідників, збірка є унікальною пам'яткою літератури. Так, у 1910 р. Іван Франко пише про вченого-орієнталіста як про «високоталановитого поета» і «дуже оригінального повістяра».

З ім'ям А. Кримського тісно пов'язане становлення Всенародної бібліотеки України (нині – Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського). Він брав участь у підготовці першого Статуту Бібліотеки (1918), разом із В. Вернадським започаткували в 1919 р. зібрання єврейських рукописів і друкованих видань на підтримку нового наукового напрямку УАН – дослідження єврейської культурної спадщини в Україні. Важливою була роль А. Кримського і всіх членів Тимчасового комітету в комплектуванні бібліотечного фонду. Розглядав бібліографію як важливу допоміжну складову наукових досліджень та мірило здобутків національної культури. Підносив роль бібліографії як фіксатора стану розроблення певного питання, проблем науки, що наочно виявляє досягнення і недоліки. Він одним із перших порушив питання про створення книготорговельних каталогів.

А. Кримський – автор понад 500 статей і бібліографічних списків, присвячених письменникам, вченим, суспільним діячам, установам, країнам, національностям для різноманітних енциклопедичних видань.

Агатангел Кримський – творець та інтерпретатор літератури : зб. наук. пр. / відп. ред. В. І. Гуменюк ; МОНУ ; Таврійськ. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. – Сімферополь : Таврія, 2002. – 80 с.

Агатангел Юхимович Кримський [Електронний ресурс] // Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні Національної академії наук України : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://www.inmo.org.ua/history/famous-workers/agatangel-yukimovich-krimskij.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 20.03.2020.

Анцибор Д. Сходознавець Агатангел Кримський знав до сотні мов [Електронний ресурс] / Дар'я Анцибор // Gazeta.ua : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/istoriya-movi/_shodoznavec-agatangel-krimskij-znav-do-sotni-mov/477261. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Астапенко І. Агатангел Юхимович Кримський (1871–1942) / Ігор Астапенко // Країна знань. – 2012. – № 7 (89). – С. 49.

А. Ю. Кримський : бібліогр. покажч. / редкол. : Ю. М. Кочубей (голова) [та ін.] ; упоряд. : О. Д. Василюк, Ю. М. Кочубей. – Київ, 2016. – 276 с.: 1 іл.

Білоусов Є. В. Агатангел Кримський – учений та письменник : худож.-докум. повість для дітей / Євген Білоусов ; [худож. Володимир Пащенко]. – Сімферополь : Таврида, 2012. – 277, [3] с. : іл., портр. – (Відомі та знамениті).

Будний В. Агатангел Кримський – поліглот світового класу / В. Будний, М. Ільницький // Порівняльне літературознавство : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. Будний, М. Ільницький. – Київ, 2008. – С. 96–98.

Бурлака Г. «Вибачте шановний, Агатангеле Юхимовичу!» / Галина Бурлака // Слово і час. – 2006. – № 6. – С. 86–89.

Василюк О. Д. Агатангел Кримський та його колеги-мовознавці у ВУАН 20-х рр. ХХ ст. / О. Д. Василюк // Східний світ. – 2011. – № 3. – С. 47–56.

Василюк О. Д. Агатангел Кримський та український правопис / О. Д. Василюк // Рукописна та книжкова спадщина України : археогр. дослідж. унікал. архів. та бібліотеч. фондів / редкол. : Л. А. Дубровіна [та ін.] ; НАН України ; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського ; Ін-т рукопису. – Київ, 2015. – Вип. 19. – С. 20–30.

Василюк О. Д. Агатангел Кримський як учень та вчитель (за даними епістолярію) / О. Д. Василюк // Східний світ. – 2014. – № 4. – С. 65–70.

Веретельник Р. Жива людина Агатангел Кримський / Роман Веретельник // Критика. Сучасність. – 2001. – № 6. – С. 113–115.

Геращенко М. В. Кримський Агатангел Юхимович [Електронний ресурс] / Михайло Васильович Геращенко // Українська бібліотечна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://ube.nlu.org.ua/article/Кримський%20Агатангел%20Юхимович>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 30.03.2020.

Гирич І. Агатангел Кримський – засновник українського сходознавства / І. Гирич // Історія в школах України. – 2007. – № 3. – С. 55–56.

Головко Т. Великий українець із татарським корінням / Тарас Головко // Культура і життя. – 2017. – 23 черв. (№ 25). – С. 12.

Дикун Х. Агатангел Кримський та Іван Франко: дискусії про перську літературу / Х. Дикун // Українське літературознавство : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. – Львів, 2010. – Вип. 71. – С. 146–154.

Довбня Л. Агатангел Кримський – подвижник української мовознавчої науки / Л. Довбня // Теоретична і дидактична філологія : зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України ; ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди». – Переяслав-Хмельницький, 2016. – С. 57–64. – (Філологія ; вип. 23).

Ковалів Ю. Агатангел Кримський / Ю. Ковалів // Слово і час. – 2019. – № 1 (697). – С. 88–95.

Кримський Агатангел Юхимович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Кримський_Агатангел_Юхимович. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Лопушинський І. Агатангел Кримський та Омелян Пріцак : дві долі – учителя й учня / І. Лопушинський // Вісник Таврійської фундації (Осередку вивчення української діаспори). – 2013. – Вип. 9. – С. 119–126.

Лук'янчук Г. Агатангел Кримський – постать справді дивовижна / Г. Лук'янчук // Українське слово. – 2016. – 27 січ. – 2 лют. (№ 4). – С. 9.

Огнева О. Д. Агатангел Кримський : учитель та учні / О. Огнева, А. Шпак, О. Юркова ; упоряд., відп. ред. та передм. О. Г. Петренко ; Одес. Будинок-музей ім. М. К. Реріха ; Укр. культур. центр при Посольстві України в Державі Ізраїль. – Одеса : Астропринт, 2019. – 34 с. : портр. – (Спадщина України ; вип. 2).

Руденко Н. Агатангел Кримський / Н. Руденко // Культурно-побутова та етнонаціональна проблематика в епістолярній спадщині Федора Вовка (1847–1918) / В. І. Наулко, В. А. Старков. – Київ, 2019. – С. 87–88. – (Проект «Наукова книга»).

Чабан А. Ю. Агатангел Кримський // Науково-інформаційний вісник Академії наук вищої освіти України. – 2011. – № 3 (74). – С. 104–108.

Шокало О. А. Агатангел Кримський – дослідник і перекладач Гафіза Ширазького (освоєння феномену суфізму на українському ґрунті) / О. Шокало // Східний світ. – 2005. – № 1. – С. 142–151.

Лютий

1

120 років від дня народження Кларка Гейбла (1901–1960), американського актора, лауреата трьох премій «Оскар»

2

120 років від дня народження Валер'яна Петровича Підмогильного (1901–1937), українського письменника, перекладача

4

95 років від дня народження Галини Никифорівни Кальченко (1926–1975), української скульпторки, народної художниці, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка

7

115 років від дня народження Олега Костянтинівича Антонова (1906–1984), авіаконструктора, академіка, заслуженого діяча науки і техніки УРСР

12

140 років від дня народження Анни Павлівни Павлової (1881–1931), російської артистки балету;

150 років від дня народження Леся Мартовича (Олекса Семенович Мартович) (1871–1916), українського письменника, правника, громадського діяча

14

День святого Валентина

15

115 років від дня народження Муса Джаліля (1906–1944), татарського поета, журналіста, військового кореспондента

16

55 років від дня народження Нікласа Зеннстрема (1966), шведського підприємця - мільярдера, одного зі засновників Skype

18

90 років від дня народження Тоні Моррісон (1931–2019), американської письменниці, лауреатки Нобелівської премії;

165 років від дня народження Софії Федорівни Русової (1856–1940), української педагогині, письменниці, громадської діячки, однієї з піонерок українського фемінізму

19

45 років від дня народження Дмитра Назаровича Яремчука (1976), українського естрадного співака, народного артиста України

20

День Героїв Небесної Сотні;
Всесвітній день соціальної справедливості

21

Міжнародний день рідної мови;
100 років від дня народження Володимира Кириловича Малика (1921–1998), українського письменника

22

215 років від дня народження Левка Івановича Боровиковського (1806–1889), українського поета, фольклориста, етнографа

24

45 років від дня народження Яна Борисовича Кума (1976), американського підприємця та програміста українського походження, розробника месенджера WhatsApp

25

150 років від дня народження Лесі Українки (Лариси Петрівни Косач-Квітки) (1871–1913), української письменниці, перекладачки, культурної діячки;

180 років від дня народження П'єра-Огюста Ренуара (1841–1919), французького живописця, графіка, скульптора

28

140 років від дня народження Павла Федотовича Альошина (1881–1961), українського архітектора, педагога;

165 років від дня народження Платона Миколайовича Панченка (1856–1911), українського поета;

195 років від дня народження Памфіла Даниловича Юркевича (1826–1874), українського філософа, педагога

Нащадок степу

До 120-річчя від дня народження Валер'яна Петровича Підмогильного

Валер'ян Петрович Підмогильний випередив час за своїм світоглядом, передбаченням, сміливістю вчинків. Його сміливість полягала не в лозунгах, клятвах та зізнаннях у любові до України, а своїм писемним жанром психологічно-модерністської прози, зумів, завдяки рівню літературного мистецтва, протистояти тоталітарній системі тих часів. Він говорив мовою своїх героїв про Голодомор, вибір між патріотизмом справжнім та «ура-патріотизмом», про людяність, що вище за будь яку ідеологію.

У свій час він був новатором рівня всесвітнього. Своєчасне визнання та увага до нього західних літературних кіл та видавництв свідчать про це.

«Його називають «сином Придніпров'я», «нащадком степу», «письменником-інтелектуалом», «поетом чарів ночі», який відкрив для української прози «вікно до Європи». Він і «справді був надто оригінальним явищем в українській літературі. Проїшовши чорну смугу півстолітнього ігнорування та забуття, як жертва тоталітарної системи, він лише в нинішній час постає перед нами без образливих налічок і всіляких упереджень, у всій своїй повноті», – саме так казав про нього Тодось Осьмачка.

Життєпис. Валер'ян Петрович Підмогильний народився 2 лютого 1901 р. у селянській родині великого степового села Чаплі, Новомосковського повіту, що під Катеринославом (нині м. Дніпро).

Відданість батьківщині, свобода думок та вчинків закладалися змалечку. На характер Валер'яна безпосередній вплив мала мати – малоосвічена селянка, яка все життя працювала на землі. Вона за переказами старожилів відзначалася вродженим розумом, тактовністю, делікатністю й суворою гідністю –

саме тою народною інтелігентністю, яка притаманна українській жінці. Від неї Валер'ян узяв добірну та розмаїту мову, органічну та глибоку любов до історії рідного краю. Батько Валер'яна Петровича – Петро Якович був конторським працівником і касиром в економії графа Воронцова-Дашкова й докладав усіх зусиль, щоби діти здобули найкращу освіту та «йшли до науки» – запрошував вчителя французької мови, який викладав у самого графа. Сестра Валер'яна Настя досконало оволоділа французькою, та в повоєнні роки завідувала кафедрою іноземних мов в одному з Харківських інститутів. До того ж брат Валер'яна Підмогильного на початку 30-х років ХХ ст. був визнаним авторитетом перекладацької школи в Україні, працюючи в найпопулярнішому видавництві «Рух», консультантом з іноземної літератури.

З раннього дитинства Валер'ян виявляв допитливість, мав добру пам'ять, схильність до навчання. Ще в церковно-приходській школі був постійним читачем вчительської бібліотеки, сам пробував віршувати та писати щось подібне до оповідань. Односельці запам'ятали його сором'язливим і дуже ввічливим до старших, людяним хлопчиком. До речі в 14-15 років у нього з'явився велосипед, єдиний на той час у селі, який подарував йому батько. І Валер'ян щиро ділився зі своїми друзями рідкісним та недоступним для багатьох засобом пересування. Після початкової освіти, дев'ятирічного вундеркінда віддають до Катеринославського першого реального училища, де він мав провчитися сім років, здобуваючи знання переважно із точних дисциплін.

Писати він почав ще в середній школі, розміщуючи свої оповідання у шкільному журналі під псевдонімом Лорд Лістер, у такий спосіб вплинуло захоплення пригодницькою літературою. Але переситившись уже тоді трафаретним сюжетом та однолінійними образами, Валер'ян Підмогильний у своїй творчості старанно уникає подібного. Дебютант із літератури все більше навертається до класичної європейської (у тому числі, української та російської літератури, а також філософії). До цього ж періоду належить його знайомство з Петром Єфремовим – літературознавцем

високої культури та широкої ерудиції, який чимало посприяв розкриттю таланту юного Валер'яна, зокрема щодо глибокого пізнання людини.

В. Підмогильний закінчив російськомовне реальне училище на відмінно, а з весни 1917 р. воно стає першою реальною школою з українською мовою викладання. Тому, навчання продовжується ще на рік. У червні 1918 р. Валер'ян знов одержує свідоцтво з відмінними оцінками, що дає йому право вступати до вищих шкіл, склавши повторно очні іспити. Того ж 1918 р. він стає студентом математичного факультету Катеринославського університету. Влітку пише оповідання «Добрий Бог», «Гайдамака», «Пророк».

На цей час стає, надто неспокійно в самому Катеринославі. Хвилі громадянської війни, петлюрівці, денікінці, махновці, червоні... Навчання в університеті, як такого немає, довелося Валер'яну шукати засобів для існування – працював діловодом українського клубу в редакції військової газети. До того ж у 1920 р., коли почала вкорінюватися радянська влада, але матеріальне існування було вкрай сутужне, студент став викладачем математики в одній зі шкіл м. Катеринослава. Водночас він став і секретарем секції художньої пропаганди відділу народної освіти. Однокурсники любили розповіді Валер'яна, завжди слухали його з інтересом та запитували «чи буде сьогодні університет на дому?». У Катеринославі того часу почав виходити невеличкий літературно-науковий і педагогічний збірник «Січ», у якому було опубліковано два оповідання Валер'яна Підмогильного – «Гайдамака» і «Ваня». У наступному випуску збірника «Січ», містилося оповідання «Старець». Поява цього твору переконливо засвідчила, що в українську прозу увійшов майстер слова із високою культурою письма та тонким почуттям людської натури. Не випадково, саме цією новелою відкрився збірник оповідань, що вийшов на початку 1920 р. в «Українському видавництві» й мав назву «Твори. Т. 1», хоча він мав формат кишеньковий – всього на 168 сторінок. Цим виданням Підмогильний заявив про себе, як майстер психологічної інтелектуальної прози.

Ранні твори Валер'яна Петровича витримали перевірку часом, у 1989 р. сім із дев'яти його перших оповідань було включено до збірки посмертних видань.

У 1921 р. Підмогильний вирушає до Києва і восени того ж року працює бібліографом Книжкової Палати. Однак недовго – місто перебуває в тяжкій економічній катастрофі: транспорт, електрична станція та водогін не працюють, фабрики зупинені. У студентських аудиторіях викладачі і студенти сидять при каганцях у шапках і пальто, науковці відкладають свої рукописи та йдуть найматися на фізичну працю, хто може рятується від злиднів у селах. Підмогильний виїхав за тридцять кілометрів від Києва до містечка Ворзель, де викладав українську мову та політосвіту у трудовій школі. Тут він одружився з донькою священика Катериною Червинською, майбутньою акторкою, яка закінчила гімназію та мала спеціальну театральну освіту. Пізніше дружина Підмогильного працювала в дитячому театрі м. Харкова, а коли чоловіка було засуджено зазнала тяжких часів заслання до Сибіру. Після повернення працювала у бібліотеці Київського Будинку піонерів. У часи репресій та загибелі свого чоловіка, доклала неабияких зусиль для збереження його літературного спадку.

Восени 1923 р. Підмогильний вчителює в одній з київських шкіл та працює редактором видавництва «Книгоспілка». Він активно включається до процесу культурного відродження, вступивши до Асоціації письменників, що об'єднала майже всі покоління митців. Невдовзі з цього угруповання вийшли «неокласики» та «Ланка», яку очолив Валер'ян Підмогильний. Він був організатором та душею «Ланки», що об'єднала різних творчих особистостей в одне здружене товариство. Єдиною була вимога писати талановито та бути порядним громадянином.

У середині 20-х рр. ХХ ст. в Україні вирує літературна дискусія. Основне її питання звучало так: «Європа чи Просвіта?». Підмогильний, звісно, не залишився осторонь цієї дискусії та основну небезпеку бачив у появі в літературі примітивного типу «ура-комуніста». Небезпека полягала в тому, що коли художній

твір не відповідав вимогам офіційної ідеології, його засуджували. Головною ж темою для Підмогильного була не революція й людина, а людина та революція.

Ця дискусія продовжувалась і в його творах. У «Гайдамаках», наприклад, повстало питання брати знову до рук зброю і продовжувати кровопролиття, або вирощувати хліб. Підмогильний застерігає від насильного приведення селянства до соціалізму, у його оповіданні «Іван Босий» – невдоволення селян новою владою, яка схильна вирішувати складні ситуації лише зброєю. Відповідно перепису населення в той час на 28 млн громадян України, 23 млн складала саме мешканці сіл, тому питання було для влади, безумовно, гострим.

Після приходу до влади секретаря ЦК ВКП(б) Лазаря Кагановича стало зрозуміло, що розвиток національної культури в Україні буде вирішуватися командно-адміністративними постановами та розпорядженнями, і саме у цей період побачив світ роман В. Підмогильного «Місто», що ставить проблему перспектив розвитку української нації. До роману було поставлено епіграф: «Шість прикмет має людина: трьома подібна вона на тварину, а трьома – на ангела». Навколо роману завирували диспути, проходили обговорення у студентських аудиторіях, одних – роман окриляв, як здобуток прози, іншим – нагадував опозицію до пролетарського мистецтва.

Усе це відбувалося на фоні погіршення ситуації в Україні. У квітні 1929 р. було організовано процеси над українськими націоналістами. Протягом того ж року відбулися нападки на найвидатніших українських академіків. У липні було заарештовано п'ять тис. чоловік, яких пов'язали із вигаданою організацією «Спілка визволення України», про це засвідчив американський дослідник Роберт Конквест у своєму відомому виданні «Жнива скорботи».

У лютому 1929 р. Валер'ян Підмогильний у складі делегації письменників мав зустріч зі Сталіним. Мова йшла саме про національну літературу та українську націю. З архівних свідчень

відомо, що Сталін запам'ятав українських письменників, як «національно агресивних», потребуючих «профілактики» й перевиховання. Невдовзі щодо них було вжито різних заходів «перевиховання» – арешти та розстріли.

Отже, перший український урбаністичний роман «Місто» справив неабияке враження на читачів. Деякі критики писали схвальні відгуки, зазначаючи, що у ньому відбилася філософія життєствердження епохи, інші називали книжку «антирадянською», бо в ній не показано «змички робітників та селян». Для Валер'яна Петровича настають часи випробувань: багато критичних відгуків, виведення із редколегії журналу «Життя й Революція» тощо. До того ж він планує переїзд до Харкова (за свідцтвами різних дослідників переїзд відбувся в 1929-1932-х рр.), де працює у видавництві «Література й мистецтво».

Також у цей період Підмогильний перекладає і керує підготовкою багатотомних видань Гі де Мопассана (10 томів), Оноре де Бальзака (15 томів), улюбленого Анатолія Франса (25 томів). Про якість цих перекладів ще наприкінці 20-х рр. ХХ ст. академік Олександр Білецький писав, що ними «смливо може пишатися література».

Останній відомий твір Валер'яна Петровича «Повість без назви...», в якому ідеал, у вигляді прекрасної жінки, покликав головного героя до свого переосмислення. Підмогильний у цей період теж багато переосмислює, звіряючи свої думки з думками Спінози, Канта, Шопенгауера, Ніцше, Фрейда. Його друзі згадували, що він часто опинявся в глухому куті суперечностей між тим, що бачило його письменницьке око й тим, що вимагала ортодоксальна критика. Саме тому йому не писалося...

Не писалося й у селищі Заньки Чернігівської області, думи линули до Києва, де були масові арешти. Арешт Григорія Косинки відбувся найболючіше. Переклад Григорієвих «Мертвих душ» виходить без імені перекладача на титулі й Підмогильний ставить своє прізвище. Гідний вчинок друга й колеги.

Голгофа та вічність. 8 грудня 1934 р. у Занківському будинку творчості Підмогильному було пред'явлено ордер № 845 по

Харківському обласному управлінню НКВС на дозвіл здійснити обшук та арешт.

Згадали йому й публікації за кордоном, і поїздку за кордон 1928 р. у складі делегації письменників. Підмогильний знов і знов переконує, що ні до якої контрреволюційної організації не належить і не належав, він намагається переконати слідчого, що після загибелі та арештів української інтелігенції ті, хто залишився на волі, спрямовують свої сили на розвиток нації та української культури; говорить і про русифікацію у видавництвах, редакціях, часописах. Після катувань і довготривалих допитів у наступних протоколах він пише: «належав останнім часом до письменників-націоналістів із терористичними настроями». Справу сфабриковано: 20 лютого 1935 р. було підписано звинувачувальний висновок у справі «Контрреволюційної боротьбистської організації». Останнє слово мав сказати трибунал, очолюваний відомим катом невинних Василем Ульріхом. Отже, вирок – десять років із конфіскацією та Соловки.

Рядки з листів до дружини: «Камера в мене простора, до й після обіду маю годину прогулянки, харчування достатнє». Він намагається заспокоїти своїх рідних, але виходило у нього, зовсім не переконливо. Валер'ян Петрович намагався працювати й у таборі, займався перекладами Вільяма Шекспіра та Оскара Уайльда. У листах до дружини згадує і про роман «Осінь – 1929», присвяченого колективізації.

Відповідно до протоколу від 9 жовтня 1937 р. Валер'яна Підмогильного було розстріляно 3 листопада того ж року.

Дружина із сином опиняється теж у Сибіру, на Уралі й тільки після реабілітації, через хворобу сина, знов у Києві. Світлий хлопчина, син Валер'яна – Роман рано помирає від хвороби серця.

Мистецька карма. Літературний шлях Підмогильного тривав лише п'ятнадцять років. Система намагалася зробити все можливе, щоб ім'я цієї людини забулося. Навіть після офіційної реабілітації (1956 р.), тогочасні «літературні генерали» робили все, щоб твори письменника не потрапляли до читача. Його

Підмогильний В. П. Оповідання. Повість. Романи / В. П. Підмогильний ; вступ. ст., упоряд. і прим. В. О. Мельник. – Київ : Наук. думка, 1991. – 793 с. – (Бібліотека української літератури).

Підмогильний В. П. Третя революція : оповідання, повісті, роман / В. П. Підмогильний ; передм., упоряд. С. І. Луцій. – Київ : Укр. письменник, 2012. – 619 с.

Подмогильный В. П. Город : роман / пер. с укр. Е. Мовчан ; предисл. В. Шевчука // Дружба народов. – 1992. – № 8. – С. 195–243 ; № 9. – С. 202–225 ; № 10. – С. 220–246.

Геродот. Геродота турійця з Галікарнасса «Історій» книг дев'ять, що їх називають музами / Геродот ; [пер. з фр. В. Підмогильного ; пер., передм. А. О. Білецького]. – Київ : Гетьман, 2013. – 654 с.

Дідро Дені. Жак-Фаталіст / Дені Дідро ; пер. з фр. В. Підмогильного ; [передм. і прим. Н. Є. Косенко]. – Харків : Фоліо, 2013. – 445 с. – (Бібліотека світової літератури).

Мопассан Гі де. Любий друг / Гі де Мопассан ; пер. з фр. Валер'яна Підмогильного. – Київ : Наш формат, 2015. – 326 с. – (Класика).

Російсько-український фразеологічний словник : фразеологія ділової мови / уклад. : В. Підмогильний, Є. Плужник. – перевид. 1927 р. – Київ : УКСП «Кобза», 1993. – 243 с.

Деркач Л. Трансформація подорожі міфологічного героя у структурі наративної моделі «Міста» В. Підмогильного / Лариса Деркач // Слово і час. – 2007. – № 4. – С. 12–18.

Дуб К. С. Українська новела 20–30-х років ХХ століття (М. Хвильовий, В. Підмогильний) : спецкурс / Костянтин Семенович Дуб. – Дніпропетровськ, 1998. – 63 с.

Куриленко І. А. Філософія жіночого існування в романі «Невеличка драма» В. Підмогильного / І. А. Куриленко // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2006. – № 727. – С. 106 – 110. – (Філологія. Вип. 47).

Лавріненко Ю. Валеріян Підмогильний : 1901–1937 / Ю. Лавріненко // Розстріляне відродження : антол. 1917–1933 : поезія – проза – драма – есей / Юрій Лавріненко ; [упоряд., післям. Ю. Лавріненка]. – 6-те вид. – Київ, 2008. – С. 451–463.

Мельник В. О. Валер'ян Підмогильний : до 90-річчя від дня народж. / В. О. Мельник. – Київ : Знання, 1991. – 48 с.

Мельник В. О. Суворий аналітик доби Валер'ян Підмогильний в ідейно-естетичному контексті української прози першої половини ХХ ст. / В. О. Мельник. – Київ, 1994. – 318 с.

Міщенко О. І. Валер'ян Підмогильний : доклад, переказ і аналіз творів, зразки творчих робіт : посіб. для учнів 10–11 кл. / Олена Міщенко. – Київ : Генеза, 2011. – 110 с.

Нащадок степу : спогади про Валер'яна Підмогильного / упоряд., передм. та прим. М. П. Чабана. – Дніпропетровськ : Січ, 2001. – 221 с.

Пшеничний Ю. Куля № 188. Остання путь Валер'яна Підмогильного / Ю. Пшеничний // День. – 2008. – 7 листоп. (№ 202). – С. 8.

Рижков В. Письменник із покоління, що билося під Крутами: до 110-річного ювілею Валер'яна Підмогильного стали відомі нові факти з його біографії / В. Рижков // День. – 2011. – 4 лют.

Тарнавський М. Між розумом та ірраціональністю : проза Валер'яна Підмогильного / М. Тарнавський ; пер. з англ. В. Г. Триліс. – Київ : Пульсари, 2004. – 230 с.

Тимків Н. Інтелектуальні і моральні засади життя Степана Радченка : образ головного героя роману Валер'яна Підмогильного «Місто» з точки зору авторської позиції / Н. Тимків // Дивослово. – 2005. – № 10. – С. 24–30.

Український письменник Валер'ян Підмогильний (1901–1937) : бібліогр. покажч. / уклад. Т. В. Гологорська ; ДЗ «Харків. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка». – Харків, 2011. – 77 с.

Березень

3

Всесвітній день письменника;

90 років від дня народження Леоніда Михайловича Тендюка (1931–2012), українського письменника;

125 років від дня народження Івана Сергійовича Паторжинського (1896–1960), українського оперного співака, педагога;

155 років від дня заснування Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого (1866)

6

90 років від дня народження Олександра Івановича Білаша (1931–2003), українського композитора, народного артиста СРСР, народного артиста України, Героя України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

8

45 років від дня народження Михайла Васильовича Грицкана (1976), музиканта, актора кіно, заслуженого артиста України

9

Національний шевченківський день;

135 років від дня народження Георгія (Юрія) Івановича Нарбута (1886–1920), українського художника-графіка, ілюстратора, автора перших українських державних знаків (банкнот, поштових марок), створив графічну серію Української абетки;

207 років від дня народження Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861), українського поета, письменника, художника, громадського та політичного діяча

11

60 років від дня народження Костянтина Тихоновича Лавра (1961), українського книжкового графіка

12

75 років від дня народження Лайзи Мінеллі (1946), американської акторки та співачки, лауреатки премій : «Греммі», «Тоні», «Оскар», двічі «Золотий глобус»

13

65 років від дня народження Марії Едуардівни Вайно (1956), української письменниці, двічі лауреатки Всеукраїнського конкурсу «Коронація слова»

14

День українського добровольця;

130 років від дня народження Амвросія Максиміліановича Бучми (1891–1957), українського актора, режисера

16

80 років від дня народження Бернардо Бертолуччі (1941–2018), італійського кінорежисера, сценариста, лауреата премії «Оскар»

17

165 років від дня народження Михайла Олександровича Врубеля (1856–1910), українського та російського художника, скульптора

18

120 років від дня народження Василя Васильовича Кричевського (1901–1978), українського художника

19

90 років від дня народження Емми Іванівни Андієвської (1931), сучасної української поетеси, прозаїка, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

200 років від дня народження Річарда Френсіса Бертон (1821–1890), англійського письменника, перекладача, дослідника, сходознавця, мовознавця, картографа, географа

20

Міжнародний день щастя

21

Всесвітній день поезії

22

Всесвітній день водних ресурсів

23

Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва

24

Всесвітній день боротьби із захворюванням на туберкульоз;
125 років відкриттю перших Олімпійських ігор в Афінах під егідою МОК (1896)

25

45 років від дня народження Володимира Володимировича Кличка (1976), українського професійного боксера

27

Міжнародний день театру;
150 років від дня народження Генріха Манна (1871–1950), німецького письменника, драматурга

29

130 років від дня народження Марійки Підгірянки (1881–1963), української поетеси, освітянки

30

95 років від дня народження Феодора Інгвара Кампрада (1926–2018), шведського підприємця, засновника компанії ІКЕА;

135 років від дня народження Михайла Івановича Терещенка (1886–1956), українського підприємця, цукрозаводчика, землевласника, мецената;

275 років від дня народження Франсіско-Хосе де Гойя (1746–1828), іспанського живописця, гравера

31

425 років від дня народження Рене Декарта (1596–1650), французького філософа, математика, фізика, фізіолога

Український графік Георгій Нарбут – зіпстер, дивак, геній

До 135-річчя від дня народження

*«Мазепинец полку Черниговского, Глуховской сотни старшинский сын,
гербов и эмблемам живописец»*

Підпис під родинним гербом (1912)

Нарбут Георгій Іванович – видатний український художник-графік, який створив державну символіку УНР: герб, печатку. Автор перших українських державних знаків – банкнот і поштових марок часів Гетьманату, творець графічної серії «Української абетки», реформатор книжкового мистецтва, прихильник та популяризатор старовини, один із засновників і ректор Української Академії Мистецтв.

Георгій (Юрій) Іванович Нарбут народився 09.03 (25.02) 1886 р. на хуторі Нарбутівка (Глухівського району Сумської області) в дворянській родині нащадків давньої козацької старшини. Художник завжди пишався своїм корінням, вивчав українські старожитності та пам'ятки, вважав їх естетичним явищем світового значення. Попри тривалий час життя за межами України Григорій Нарбут не тільки творив в українському стилі, але й говорив українською літературною мовою. Захоплюючись козаччиною, Георгій Іванович досліджував історію України. Це знайшло відображення в його геральдичних, графічних творах. Мистецтвознавці стверджують, що він «народився графіком», адже складну техніку малювання він опанував самотужки. Сама природа дала Георгію все необхідне, щоб стати графіком-віртуозом. Георгій Нарбут малював як правою, так і лівою рукою. Фотографічна пам'ять допомагала безпомилково відтворити складний орнамент, який він бачив лише раз, навіть через кілька років. У своїй творчості художник використовував мотиви

українських витинанок, селянської вибійки, орнаменти квітучих решетилівських килимів, опішнянської кераміки. Георгій Нарбут уперше в Україні вирішував завдання комплексного оформлення книги. Станкові графічні композиції, численні ілюстрації та обкладинки до книг, періодичних видань, зокрема до «Антології» Миколи Зерова, до журналів «Наше минуле», «Мистецтво», ілюстрації до «Енеїди» Івана Котляревського, а також створює перші поштові марки Української Народної Республіки.

Вагомим доробком Георгія Нарбута є неперевершені ескізи перших українських грошей. У їхньому оформленні художник застосував орнаменти українського бароко XVII–XVIII ст., декоративні шрифти, зображення самостріла (герб Київського магістрату XVII–XVIII ст.), тризуб князя Володимира. У народі ці гроші називали «горлинками» через схожість орнаменту з орнаментом традиційної української вишивки жіночого одягу. Найціннішим вважається ескіз банкноти, на якій зображено молоду українську селянку зі снопом пшениці та чоловіка з молотом, в обрамленні вінка з квітів, плодів, овочів, пшениці. На зворотному боці – тризуб у лавровому вінку. Талант та творчий доробок художника у сфері шрифтознавства, визначив розвиток цього виду мистецтва в Україні на довгі роки. Графічна серія «Українська абетка» демонструє різноманітність мистецьких методів, які на 15 чорно-білих графічних аркушах втілили багато образів, передали закоханість митця в українську природу. Поєднання графічної простоти і вишуканості композиції, краси рукописної та друкованої книги, світових досягнень щодо створення шрифтів дає змогу визнати творіння Георгія Нарбута шедеврами, творчим заповітом наступним поколінням українських графіків. Засвідчує це сучасна геральдика і шрифти. Більшість державних документів України дотепер використовують нарбутівський шрифт. Українські грошові знаки сучасної незалежної України, яким у 2021 р. виповнюється 25 років, дотепер використовує доробок засновника української графіки, оформлювача банкнот української гривні доби УНР.

Білецький П. О. Георгій Нарбут : альбом / [авт.-упоряд. П. О. Білецький]. – Київ : Мистецтво, 1985. – 118 с. – Електрон. аналог друк. вид. – Режим доступу : <http://uartlib.org/allbooks/p-o-biletskiy-georgiy-narbut-albom/>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Білокінь С. Герб міста Києва / Сергій Білокінь // Пам'ятки України. – 1990. – № 3. – С. 16–17. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=11398>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Білокінь С. Нарбут і Шевченко / С. Білокінь // Українська культура. – 2003. – № 11–12. – С. 25. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7002>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Білокінь С. І. Літопис життя й творчості Георгія Нарбута / С. І. Білокінь // Сіверщина в історії України : зб. наук. пр. – Київ : Глухів, 2010. – Вип. 3. – С. 263–281. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <http://dspace.nbuv.gov.ua/handle/123456789/67843>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 22.03.2020.

Бойко А. Нарбутів «гріх» / Андрій Бойко // Пам'ятки України. – 1990. – № 3. – С. 10–14. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=11397>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Бойко-Гагарін А. С. Георгій Нарбут творець грошей з національним духом // Нумізматика і Фалеристика. – 2017. – № 2. – С. 20–26.

Георгій Нарбут [Електронний ресурс] // Бібліотека українського мистецтва : [онлайн-бібліотека]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/narbut-georgiy/>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Георгій Нарбут. Живі картинки [Електронний ресурс] / авт. сценарію і реж. Юлія Лазаревська ; Кіновідеостудія «Відгук», 1992 // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 22:14 хв.) – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=BRKWUx6r2dY>. – Опубліковано : 28.01.2015. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Георгій Нарбут – найвідоміший графік сучасності [Електронний ресурс] // Рідна країна : [світоглядний портал]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://ridna.ua/2013/03/heorhij-narbut-najvidomishyj-hrafiik-suchasnosti/>. – Опубліковано 09.03.2013. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Георгій Нарбут. Незавершений автопортрет/ сценарій Олени Артеменко ; реж. Валентина Зимня ; текст читав Богдан Ступка ; студія «Укртелефільм» // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 23:53 хв.). – Київ, 1993. – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=6jot7W8KgaI>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Гриневич В. Георгій Нарбут малював правою і лівою рукою [Електронний ресурс] / Віктор Гриневич // Gazeta.ua : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://gazeta.ua/articles/history-journal/_georgij-narbut-malyuvav-pravoyu-i-livoyu-rukoju/373188. – Опубліковано : 24.02.2011. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

10 фактів про художника, котрий створив перші гроші України // Nachasi : [сайт]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://nachasi.com/2018/03/09/pro-narbuta/>. – Опубліковано : 09.03.2018. – Назва з екрана. – Дата звернення : 24.03.2020.

Дмитрієнко М. Ф. Нарбут Георгій (Юрій) Іванович / М. Ф. Дмитрієнко, О. В. Ясь // Енциклопедія історії України. У 10 т. Т. 7: Мі–О / редкол. : В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; Ін-т історії України НАН України. – Київ : Наук. думка, 2010. – 728 с.: іл.

Ковальчук О. До 120-річчя від дня народження Георгія Нарбута корифея української графічної школи / О. Ковальчук // Образотворче мистецтво. – 2006. – № 2. – С. 16–20. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7025>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Ковальчук О. Хіпстер, дивак, геній – Георгій Нарбут : [лекція] [Електронний ресурс] / Остап Ковальчук, телеведучий Геннадій Попенко ; Суспільний ун-т // UA: Перший : [ТВканал]. – Електрон. відеодані (1 файл : 22:16 хв.). – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=t73vXF58JEI>. – Опубліковано : 16.03.2016. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Ковпаненко Н. Нарбут Георгій Іванович / Н. Ковпаненко // Видатні діячі науки і культури Києва в історико-краєзнавчому русі України : біогр. довід. / Ін-т історії України НАН України. – Київ, 2005. – Ч. 2. – С. 76–83.

Маланюк Є. Монументальність таланту / Є. Маланюк // Україна. – 1999. – № 11. – С. 46–47. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7004>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Мачуга П. Майстер української графіки: [До 115-річчя з дня народження Георгія Івановича Нарбута] / П. Мачуга // Вісник Книжкової палати. – 2001. – № 3. – С. 38–39.

Міщенко Г. Нарбути / Г. Міщенко // Образотворче мистецтво. – 1998. – № 2. – С. 37–41. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7281>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Нарбут Георгій Іванович [Електронний ресурс] // Вікіпедія: вільна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу :

https://uk.wikipedia.org/wiki/Нарбут_Георгій_Іванович. – Дата остан. ред. : 13.03.2020. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.02.2020.

Нарбут-Линкевич В. П. Георгий Нарбут: неизвестные страницы личной жизни / Вера Павловна Нарбут-Линкевич ; [упоряд. Л. Нарбут]. – Черкаси : Чабаненко Ю. А., 2010. – 148 с. [ил.]

Рудяченко О. Зів'ялий гранат [Електронний ресурс] / Олександр Рудяченко // ZN,UA : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://dt.ua/personalities/ziv-yaliy-granat-304815_.html. – Опубліковано : 06.03.2019. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Світ мистецтва Георгія Нарбута : слайд-година до 130-річчя від дня народж. Георгія Нарбута / підгот. А. Гриценко ; Б-ка коледжу Сумського НАУ// Бібліотечний калейдоскоп : [Youtube канал]. – Електрон. відеодані (1 файл : 4:42 хв.). – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=BC8E67a3RoM>. – Опубліковано : 14.03.2016. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Січинський В. Юрій Нарбут, 1886-1920 / Володимир Січинський. – Краків ; Львів : Укр. вид-во, 1943. – 62 с. – (Українське мистецтво ; вип. 2). – Електрон. аналог друк. вид. : режим доступу : <https://elib.nlu.org.ua/object.html?id=7098>. – Опубліковано : 2016. – Назва з екрана. – Дата звернення : 18.03.2020.

Тріфонова Н. О. Георгій (Юрій) Нарбут та його роль у розбудові незалежної України / Н. О. Тріфонова // Історичний архів. – 2016. – Вип. 16. – С. 119–125.

Українська абетка та казки в ілюстраціях Георгія Нарбута. – Харків : Фоліо, 2019. – 104 с.

Українська абетка. Малюнки Георгія Нарбута / передм. М. Ю. Філевич ; упоряд. О. О. Савчук ; художн. оформ. О. Г. Чекаль. – Харків : Олександр Савчук, 2020. – 64 с., 77 іл.

Черкаська Г. Георгій Нарбут: три десятиріччя / Ганна Черкаська [Електронний ресурс] // UAModna: [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://uamodna.com/articles/georgiy-narbut-try-desyatyrichchya/>. – Опубліковано : 30.03.2016. – Назва з екрана. – Дата звернення : 23.03.2020.

Шаров І. Нарбут Григорій Іванович / І. Шаров // 100 видатних імен України / І. Шаров. – Київ, 1999. – С. 273–276.

Квітень

1

Міжнародний День птахів у рамках програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера»;

День сміху (День дурнів), народне свято;

590 років від дня народження Франсуа Війона (1431 – між 1463 та 1491), французького поета;

35 років від дня народження Дмитра Сергійовича Монатіка (1986), українського співака

2

870 років від дня народження князя Ігоря Святославича (1151–1201), князя Новгород–Сіверського і Чернігівського. Похід Ігоря Святославича на половців є сюжетною основою «Слова о полку Ігоревім»

4

80 років від дня народження Леоніда Никифоровича Горлача (1941), українського поета

5

115 років від дня народження Анатолія Івановича Шияна (1906–1989), українського письменника, драматурга

6

Міжнародний день спорту на благо миру та розвитку;

185 років від дня народження Миколи Васильовича Скліфасовського (1836–1904), українського і російського лікаря, військово-польового хірурга, травматолога

7

Всесвітній день здоров'я

9

200 років від дня народження Шарля Бодлера (1821–1867), французького поета;

685 років від дня народження Тимура (Тамерлана) (1336–1405), еміра, політика, засновника династії Тимуридів, воїна і завойовника Центральної Азії

12

Міжнародний день польоту людини в космос;

60 річниця польоту Юрія Гагаріна в космос

13

115 років від дня народження Оксани Дмитрівни Іваненко (1906–1997), української письменниці;

115 років від дня народження Семюеля Бекета (1906–1989), ірландського письменника, перекладача, засновника театру абсурду, лауреата Нобелівської премії

16

120 років від дня народження Віктора Миколайовича Цимбала (1901–1968), українського маляра і графіка зі США;

180 років від дня народження Христини Данилівни Алчевської (1841–1920), української педагогині

17

Всеукраїнський День довкілля;

90 років від дня народження Любомира Романківа (1931), винахідника, одного з творців IBM, жорсткого диска для персональних комп'ютерів і ноутбуків, чий портрет розміщений у Залі національної слави США разом зі Стівом Джобсом

18

Міжнародний день пам'яток і визначних місць (День всесвітньої спадщини ЮНЕСКО);

День пам'яток історії та культури

21

95 років від дня народження Єлизавети II (1926), королеви Великої Британії та королівств Співдружності, наймогутнішого монарху сучасності

22

Міжнародний день Матері-Землі;

65 років від дня народження Наталії В'ячеславівни Сумської (1956), української акторки та телеведучої, народної артистки України, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

70 років від дня народження Володимира Григоровича Горбатюка (1951), українського бандуриста, засновника Всеукраїнської школи кобзарського мистецтва

23

Всесвітній день книги і авторського права (ЮНЕСКО);

60 років від дня народження Андрія Юрійовича Куркова (1961), українського письменника;

130 років від дня народження Сергія Сергійовича Прокоф'єва (1891–1953), радянського композитора українського походження

25

110 років від дня народження Віри Сергіївни Роїк (1911–2010), майстра народної вишивки, заслуженого майстра народної творчості України, Героя України

26

Міжнародний день пам'яті про Чорнобильську катастрофу (35-ті роковини);

День Чорнобильської трагедії

27

230 років від дня народження Самюеля Фінлі Бріза Морзе (1791–1872), американського винахідника телеграфу і азбуки Морзе, художника, благодійника

28

Всесвітній день охорони праці;

80 років від дня народження Василя Івановича Лопати (1941), українського художника, графіка, ілюстратора, письменника

30

Міжнародний день джазу

Знайомтесь: Містер Джаз

До Міжнародного дня джазу

XX ст. стрімко увірвалось технологічними відкриттями: повітроплаванням, телефонним зв'язком, автомобілями, кінематографом, звукозаписом, іншими новітніми винаходами. На межі XIX та XX ст. виникають нові світові мистецькі напрями: модернізм та авангардизм. Набувають популярності нові танці: танго, фокстрот. Але найгучніше про себе заявив світ музики народженням джазу, який став ідеальним акомпанементом «економічному диву» в США, динамічному американському життю XX ст.

Термін «jasm» – означає піднесення, натхнення, або «jass» – ловити, збуджуватись. Найчастіше вживались звороти «jazz around» – блукати, мандрувати і «jazz up» – веселитись. У 1915 р. новоорлеанський оркестр використав слово «джаз» у назві «Том Браун Діксленд Джаз Бенд», після чого термін «джаз» швидко поширилося в Північній Америці, а згодом і по всьому світу.

Особлива ритмічна енергія, сміливість, непередбачуваність – адже музиканти імпровізували на різних музичних інструментах. З регтайму джаз запозичив синкопу (зміщення музичного наголосу на слабку долю такту), з блюзу – його чуттєвість і тональність, з маршу – емоційну глибину, духовність і натиск. Музичні інструменти перейшли в джаз з духових і танцювальних оркестрів.

Музиканти Нового Орлеана – Чарльз «Бадді» Болден, Фредді Кеппард, Кінг Олівер, Джеллі Ролл Мортон, Сідней Беше, Луї Армстронг підхопили і поширили джаз в Чикаго, Нью-Йорку, Каліфорнії. Мільйонні продажі платівок, поширення радіо в 1920-х роках забезпечили джазу неабияку популярність.

Джаз розвивався, експериментував: Джордж Гершвін об'єднав елементи джазу і класичної музики; Дюк Еллінгтон зіграв ключову роль у становленні джазу у виконанні біг-бендів – великих джазових оркестрів. У 1930-х рр. Америка вступила в еру більш спокійного,

але наполегливого свінґу, який дав джазу інше життя. Палітрою кольорів і звуків наповнили це нове життя королі джазу: оркестр Дюка Еллінгтона – піаніста, композитора мюзиклів і кіно; оркестр Бені Гудмена – короля свінґу, оркестр Каунта Бейсі – піаніста, який зробив блюз універсальним жанром. Легендами світової джазової сцени стали Елла Фітцджеральд – «Перша леді джазу», Біллі Голідей, Френк Сінатра, Луї Армстронг.

Джаз постійно змінюється, з'являються нові напрями, проте джаз не підкорюється навіть законам шоу-бізнесу. Набувають поширення бібоп, або просто боп, більш спокійний кул-джаз, запальні і блюзові варіанти сучасного джазу, хард-боп або соул-джаз, пізніше джаз-ф'южн, що включає елементи року і електронної музики. Похідними від блюзової та джазової музики афро-американців стали ритм-енд-блюз, поп, рок, джаз-фанк та інші музичні жанри. Саксофоніст Чарлі Паркер, трубач Діззі Гіллеспі, піаніст Телоніус Монк, створювали складні гармонії з швидким темпом. Джаз є інтонаційною основою багатьох стилів сучасної музики. Він давно припинив бути таким, яким його сприймали навіть 50 років тому. Джаз продовжує свою популярність у світі, розвивається і у XXI ст.

В Україні джаз довгий час був заборонений. Джаз з'явився у нас у 50-х роках ХХ ст. Лише завдяки таким музикантам, як Володимир Симоненко, Володимир Молотков, Юрій Кузнецов, Євген Дергунов, Єфим Марков ця музика стала зрозумілою українському слухачеві. Вже чотири покоління джазових музикантів творять і розвивають українську імпровізаційну музику. І ця музика дуже різна. Одним із основних місць пропагування джазу в нашій країні є українські джазові фестивалі: Leopold Jazz Fest (Alfa Jazz Fest), JAZZ KOLO (Джаз Коло), Jazz in Kyiv, Vinnytsia JazzFest, Odessa JazzFest, Jazz Bez, Jednist, Cosmopolit Jazz Fest тощо.

Українці завжди легко і швидко сприймають нові світові тенденції культури, музики, мистецтва. Сьогодні кожне велике місто може похвалитися власними талановитими музикантами, місцевими джаз-клубами і відданими шанувальниками.

Спробуйте через витончені особисті враження українських прихильників джазу, відчутти силу мистецтва джазової терапії.

У світі є лише дві речі, заради яких варто жити: любов і джаз.

Джаз як елітний напій, витриманий роками, обраний зі смаком, а виконання – неймовірна хвиля емоцій.

Він знає закони, але і знає, як їх порушувати. Грає ноти, але думає про емоції, піддаючи нас різноманітним впливам джазової імпровізації.

Вони грають найкращу музику після тиші. Послухайте це холодне скандинавське звучання і теплі вітчизняні мотиви.

У джазі не трощать гітари на сцені і не спалюють апаратуру, тут просто грають музику, чарівну музику.

Ця музика – подорож у світ акустичного джазу, поєднання кольорів та музичного простору. Цей світ – є також відображенням творчої співпраці кожного з нас.

Ось суміш імпресіонізму, джазової традиції та українських народних мотивів, пропущених крізь призму мінімалізму.

Джаз – багатошарове строкате музичне полотно, що подеколи розквітає буянням кольорів та форм, а інколи викарбовується монохромною звуковою палітрою тіней та відтінків.

Сучасний джаз, зберігши в записі духживого концерту, це авторська музика з власним почерком, стилем та історією, яку вам розповідають по секрету.

Атмосферні відчайдухи сучасного джазу захоплюють вас у полон музичного світу.

Джаз – це вишукана музика нашого часу, яку хочеться поставити на repeat.

Джаз, як і любов, найважче пояснити з раціональної точки зору. Залишається лише слухати.

Джаз стирає межі між людьми і створює неповторну атмосферу взаєморозуміння, спокою та безтурботності.

Вони грають дуже стару музику, але вона як вино – з роками набуває особливого смаку. Джазу багато не буває!

(за матеріалами сайту : JAZZ in UA : музич. чарт [Електронний ресурс] // Facebook. – Режим доступу : https://www.facebook.com/pg/jazzinua/about/?ref=page_internal).

Барбан Е. С. Черная музыка, белая свобода / Е. С. Барбан. – Санкт-Петербург. : Композитор, 2007. – 284 с., [24] л. портр.

Безпала С. С. Сучасний рівень осмислення українського джазу / С. С. Безпала // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури. – 2014. – Вип. 33. – С. 339–346. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/aripthk_2014_33_43. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Броше О. А. Джерела джазу: синтез культур та сублимація свободи (за матеріалами кінофільму Кена Бернса «Колдовская похлёбка») / О. А. Броше // Культура України. – 2012. – Вип. 39. – С. 242–250. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2012_39_32. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Верменич Ю. Джаз. История. Стили. Мастера / Юрий Верменич. – 3-е изд., стереотип. – Санкт-Петербург : Лань ; Москва : Планета музыки, 2011. – 608 с. – (Мир культуры, истории и философии).

Войченко О. М. Джазове мистецтво в просторі художньої практики XVIII–XXI ст. / О. М. Войченко // Культура України. – 2013. – Вип. 40. – С. 257–266. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2013_40_34. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Горбатюк А. Хоть джаз и не родился в Одессе... 1945–2011 / А. И. Горбатюк ; Всемир. клуб одесситов. – 3-е изд., перераб. и доп. – Одесса : ПЛАСКЕ, 2011. – 220 с. : фото. – (Одесская библиотека).

Джаз (Jazz) : документ. серіал [Електронний ресурс] / режисер і продюсер Кен Бернс ; виробництво: Флорентайн-філмз, Бі-Бі-Сі, Пі-Бі-Ес. – 12 серій по 58 хв. (4DVD box set). – 2001. – Режим доступу :

<https://www.jazz.ru/kenburnsjazz/>. – Назва з екрана. – Рос. – Дата звернення : 07.04.2020.

Дряпіка В. І. Розкриваючи світ джазу, рок і поп-музики : кн. для вчителя / В. І. Дряпіка ; АПН України, Ін-т педагогіки, Упр. освіти Кіровогр. облдержадмін. – Київ : ТРЕЛАК ; Кіровоград : [б. в.], 1997. – 184 с.

Дячук М. І. Знайомтесь: містер Джаз / М. І. Дячук // Постметодика. – 2010. – № 2. – С. 45–48. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Postmetodyka_2010_2_9. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Журба Я. О. Роль блюзу в джазовій музиці / Я. О. Журба // Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. – 2018. – Вип. 39. – С. 145–153. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2018_39_21. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Зайцев Г. Б. История джаза : учеб. пособие / Георгий Борисович Зайцев ; Уральский гос. ун-т им. А. М. Горького. – Екатеринбург : Изд-во Уральского ун-та, 2001. – 119 с.

Закус І. М. Джаз в Україні: музиканти та перспективи розвитку імпровізаційної музики / І. М. Закус, Г. Г. Постой // Молодий вчений. – 2017. – № 11. – С. 565–568. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_11_139. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Залата О. Топ-7 джазових фестивалів України [Електронний ресурс] / Олександр Залата // Пороги : [незалеж. молодіж. портал]. – Електрон. дані. – Режим доступу : <http://porogy.zp.ua/2017/04/top-7-dzhazovyh-festyvaliv-ukrayiny/>. – Опубліковано : 02.04.2017. – Назва з екрана. – Дата звернення : 08.04.2020.

Коваленко Є. В. Тенденції розвитку джазового вокально-інструментального виконавства в Україні [Електронний ресурс] / Є. В. Коваленко // Вісник КНУКіМ. Серія : Мистецтвознавство. – 2017. – Вип. 37. – С. 213–222. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vknukim_myst_2017_37_23. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Коллиер Дж. Л. Становление джаза : популяр. ист. очерк / Дж. Л. Коллиер. – Москва : Радуга, 1984. – 260 с.

Коляда І. А. Історія становлення блюзу та джазу як музичних жанрів / І. А. Коляда, Ю. В. Конончук // Молодий вчений. – 2016. – № 12.1. – С. 259–263. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2016_12.1_62. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Конен В. Д. Рождение джаза / Валентина Джозефовна Конен. – 2-е изд. – Москва : Сов. композитор, 1990. – 322 с.

Король А. Джаз як один із видів музичного мистецтва / А. Король // Науковий вісник Миколаївського національного університету ім. В. О. Сухомлинського. Серія : Педагогічні науки. – 2016. – № 4. – С. 321–325. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2016_4_61. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Клейтон П. Джаз. Притворись его знатоком / П. Клейтон, П. Гэммонд ; пер. с англ. М. В. Тарасов. – СПб. : Амфора, 2001. – 103 с. – (Блеф-серия).

Лензюн Я. Джазове мистецтво і сучасна українська музична культура / Я. Лензюн // Молодь і ринок. – 2017. – № 3. – С. 177–181. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2017_3_37. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Лі Шуай. Джаз у сучасному фестивальному просторі України / Шуай Лі // Культура України. Серія : Мистецтвознавство. – 2017. – Вип. 56. – С. 19–32. – Електрон. аналог друк. вид. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2017_56_4. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Лі Шуай. Джаз у системі українського професійного музичного мистецтва / Лі Шуай // Культура України. Серія : Мистецтвознавство. – 2018. – Вип. 59. – С. 132–145. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kum_2018_59_15. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Літературно-джазові імпровізації: інтермедіальні студії : монографія / за ред. Світлани Маценки. – Львів : Срібне слово, 2019. – 396 с.

Міжнародний день джазу [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Міжнародний_день_джазу. – Дата остан. ред. : 25.11.2019. – Назва з екрана. – Дата звернення : 02.04.2020.

Міжнародний день джазу: плейлист кращих виконавців [Електронний ресурс] // Факти ICTV. – Електрон. дані. – Режим доступу : <https://fakty.com.ua/ua/showbiz/20190430-mizhnarodnyj-den-dzhazu-plejlyst-krashhyh-vykonavtsiv/>. – Опубліковано : 30.04.2019. – Назва з екрана. – Дата звернення : 02.04.2020.

Пістунова Т. Джаз в системі української музичної освіти / Т. Пістунова // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Сер. Мистецтвознавство. – 2017. – № 1. – С. 134–139.

Полянський В. Королі джазу: сім етюдів-імпровізацій про зачинателів джазового піанізму / В'ячеслав Полянський. – Львів : Кальварія, 2004. – 128 с.: іл.

Полянський Т. В. Традиційний джаз / Тимур В'ячеславович Полянський. – Київ : Музична Україна, 2015. – 333 с.

Рось З. Інтеграція фольклору та джазу як одна з характерних особливостей сучасної української джазової музики / З. Рось // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. Серія : Мистецтвознавство. – 2016. – № 1. – С. 11–18. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/NZTNPUm_2016_1_4. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Симоненко В. Мелодии джаза : антологія / В. Симоненко. – [Изд. 4-е, перераб. и доп.]. – [Київ : Музична Україна, 1984]. – 319 с. : ноты.

Симоненко В. С. Українська енциклопедія джазу / Володимир Степанович Симоненко. – Київ : Центрмузінформ, 2004. – 232 с.: іл.

Слухати онлайн джаз та lounge на Радіо Blogger.FM : [незалежне інтернет-радіо] [Електронний ресурс] // Jazz BLOGGER.FM : [музичний інтернетканал]. – Режим доступу : <http://www.blogger.fm/stantsii/jazz.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 02.04.2020.

Сукач Т. 7 джазових фестивалів в Україні світового масштабу [Електронний ресурс] / Тетяна Сукач ; канал 24 // Хроніки Любарта : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://www.hroniky.com/news/view/7929-7-dzhazovykh-festyvaliv-v-ukraini-svitovoho-masshtabu>. – Опубліковано : 27.04.2017. – Назва з екрана. – Дата звернення : 08.04.2020.

Супрун О. Джаз і класична музика: шляхи перетину / О. Супрун // Українська музика. – 2018. – Число 1. – С. 86–92. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrmuzyka_2018_1_12. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Тормахова В. М. Українська естрадна музика і фольклор: взаємопроникнення і синтез : монографія / В. М. Тормахова ; Київ. нац. ун-т культури і мистецтв. – Київ : Ліра-К, 2017. – 203 с.

Федорченко А. С. Мастера джазового вокала / А. С. Федорченко // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архітектура. – 2011. – № 4. – С. 238–243. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/had_2011_4_61. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Чеча Г. О. Джаз як соціокультурний феномен [Електронний ресурс] / Г. О. Чеча // Духовність особистості: методологія, теорія і практика. – 2014. – Вип. 2. – С. 249–256. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/domtp_2014_2_29. – Назва з екрана. – Дата звернення : 07.04.2020.

Am I Jazz? Festival by Closer.Jazz : музич. чарт Festival of Jazz and Improvised Music [Електронний ресурс] // Facebook. – Київ, 2014. – Режим доступу : https://www.facebook.com/closer.jazz/?ref=py_c&eid=ARBTGAz6RaC9Y4uLU3fqrDVskSoUk0Ba5SoiqOBQDMoeqW Su7PaKiFTKZMJmzIEYsAN3DHqKhx3iyYfm. – Назва з екрана. – Дата звернення : 02.04.2020.

JAZZ in UA : музич. чарт [Електронний ресурс] // Facebook. – 2011. – Режим доступу : https://www.facebook.com/pg/jazzinua/about/?ref=page_internal. – Назва з екрана. – Дата звернення : 03.04.2020.

Leopolis Jazz Fest [до 2017 року – Alfa Jazz Fest] : музич. чарт міжнар. джаз. фестивалю [Електронний ресурс] // Facebook. – Львів, 2012. – Режим доступу : https://www.facebook.com/leopolisjazz/?eid=ARAUaBp95_Ks85FIoff1PSLqdXCVn_1MDnQRuluuyYG8swFipISMn4i96O8VA7_2yXoj5j_s6qU9ZGs8. – Назва з екрана. – Дата звернення : 02.04.2020.

Травень

1

Міжнародний день праці

2

130 років від дня народження Юрія Йосиповича Тютюнника (1891–1930), військового діяча, легендарного генерал-хорунжого УНР

3

Всесвітній день свободи преси

5

175 років від дня народження Генріка Сенкевича (1846–1916), польського письменника, лауреата Нобелівської премії

6

165 років від дня народження Зигмунда Фрейда (Фройда) (1856–1939), австрійського психолога, невролога, який вивчав людське несвідоме;

60 років від дня народження Джорджа Клуні (1961), американського актора, режисера, продюсера, сценариста, лауреата багатьох кінопремій, благодійника. Д. Клуні входить до переліку 100 найвпливовіших людей світу (Forbes)

7

160 років від дня народження Рабіндраната Тагора (1861–1941), індійського письменника, поета, філософа, композитора, лауреата Нобелівської премії

8

День пам'яті та примирення, як день пам'яті всіх жертв Другої світової війни

9

День перемоги над нацизмом у Другій світовій війні;

День матері;

85 років від дня народження Юрія Герасимовича Ілленка (1936–2010), українського кінорежисера, кінооператора і сценариста, політика, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

85 років від дня народження Володимира Олексійовича Підпалого (1936–1973), українського поета, прозаїка

10

60 років від дня народження Івана Антоновича Малковича (1961), українського поета і видавця, власника і директора видавництва А-ба-ба-га-ла-ма-га, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

12

85 років від дня народження Івана Степановича Марчука (1936), українського живописця, засновника нових стилів у мистецтві, народного художника України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

14

150 років від дня народження Василя Семеновича Стефаніка (1871–1936), українського письменника

15

Міжнародний день захисту клімату;

Міжнародний день сім'ї;

130 років від дня народження Михайла Опанасовича Булгакова (1891–1940), письменника, драматурга, уродженця м. Києва

17

Всесвітній день інформаційної спільноти;

185 років від дня народження Сидора Івановича Воробкевича (1836–1903), українського поета (псевдоніми: Данило Млака, Демко Маковійчук, Морозенко, Семен Хрін, Ісидор Воробкевич, С. Волох)

18

Міжнародний день музеїв

20

60 років від дня заснування Республіканської премії ім. Т. Г. Шевченка (1961), нині – Національної премії України ім. Тараса Шевченка

21

Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку;

100 років від дня народження Андрія Дмитровича Сахарова (1921–1989), радянського вченого-фізика, академіка, співтворця водневої бомби, активного борця за права людини, лауреата Нобелівської премії миру

24

День слов'янської писемності і культури;

140 років від дня народження Олександра Олександровича Богомольця (1881–1946), академіка, українського патофізіолога;

80 років від дня народження Боба Ділана (1941), американського композитора, найвпливовішого поп-музиканта останніх 50 років, лауреата Нобелівської премії, дванадцяти премій «Греммі», «Оскар», «Золотий глобус»

29

Міжнародний день миротворців

30

175 років від дня народження Карла Фаберже (1846–1920), російського ювеліра

31

Всесвітній день без тютюну

Шевченківська премія – особистий топ

До 60-річчя встановлення Національної премії України
ім. Тараса Шевченка

*«Шевченківська премія – це знаменна і поважна іпостась
невсипущого кожногоденного діяння у сфері високої духовності,
утривалення неперебутих цінностей української нації»*

Роман Лубківський,
письменник,

лауреат Державної премії України ім. Тараса Шевченка (1992)

Національна премія України ім. Тараса Шевченка встановлюється за найвидатніші твори літератури і мистецтва, публіцистики і журналістики, які є вершинним духовним надбанням Українського народу, утверджують високі гуманістичні ідеали, збагачують історичну пам'ять народу, його національну свідомість і самобутність, спрямовані на державотворення і демократизацію українського суспільства.

Ст. 11 Закону України Про державні нагороди України

Республіканську премію ім. Т. Г. Шевченка засновано 20 травня 1961 р. Постановою Ради Міністрів УРСР. Нею нагороджували видатних митців за високоідейні й високохудожні твори та роботи у галузі літератури, образотворчого мистецтва, музики, театрального мистецтва та кінематографії.

Першими Диплом і Почесний знак лауреата 9 березня 1962 р. отримали: Павло Тичина – за тритомник вибраних творів, Олесь Гончар – за роман «Людина і зброя», Платон Майборода – за вибрані пісні.

Від 23 квітня 1969 р. Республіканська премія отримала назву «Державна Премія УРСР ім. Тараса Шевченка».

З 1997-1999 рр. існувала Мала Державна премія України ім. Тараса Шевченка, запропонована письменником, тодішнім головою Шевченківського комітету В. Яворівським для нагородження найкращого творчого дебюту молодих митців віком до 35 років.

Нову назву премія отримала – «Національна премія України імені Тараса Шевченка», 27 вересня 1999 р., згідно з Указом Президента України № 1228/99, з метою піднесення ролі і престижу Державної премії України ім. Тараса Шевченка як найвищої в Україні премії в галузі культури, літератури і мистецтва було встановлено, що статус лауреата Державної премії України ім. Тараса Шевченка прирівнюється до статусу лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка.

З 16 березня 2000 відповідно до прийнятого Закону України «Про державні нагороди України», Національну премію України ім. Тараса Шевченка було віднесено до державних нагород України.

Указом Президента України від 4 жовтня 2010 р. № 932/2010 визначено, що Національна премія є найпрестижнішою творчою відзнакою за вагомий внесок у розвиток культури.

6 березня 2018 р. Указом Президента України уточнено перелік номінацій, за які присуджується премія.

Нагородження Національною премією провадиться Указом Президента України. Присуджується творцям нових оригінальних творів, опублікованих у таких номінаціях: література; публіцистика; журналістика; музичне мистецтво; театральне мистецтво; кіномистецтво; візуальне мистецтво. У номінації може бути присуджено лише за один конкурсний твір.

Щорічно може бути присуджено не більше п'яти Національних премій.

Комітет із Національної премії України ім. Тараса Шевченка приймає твори та роботи за здобуття Національної премії наступного року з 1 серпня до 1 листопада поточного року.

Твори на здобуття Національної премії висуваються у завершеному вигляді протягом останніх 5 років, але не пізніше як за півроку до їх висунення на присудження, але не можуть бути висунуті наукові твори, монографії, підручники, посібники, а також альбоми-каталоги.

На здобуття Національної премії також може бути висунутий і колектив авторів (не більше трьох осіб), а також колектив

виконавців твору (понад п'ять). Не допускається включення до колективу претендентів, які не є створювачами цього твору.

Розгляд творів та робіт Комітет із Національної премії проводить у три конкурсні тури:

1-й тур – попередній відбір творів та допущення їх до участі у 2-му турі;

2-й тур – аналіз матеріалів преси, відгуків та пропозицій, підготовка в разі потреби письмових рецензій; допущення творів до участі у третьому турі; публікація в газеті «Урядовий кур'єр» списку творів, допущених до участі у 3-му турі;

3-й тур – підсумкове обговорення творів, прийняття рішення щодо кандидатур на присудження Національної премії і внесення на розгляд Президентові України відповідних пропозицій.

Твори, які у конкурсному відборі дійшли до 3-го туру, можуть висуватися повторно, але не більше, ніж двічі.

Особам, удостоєним Національної премії, присвоюється звання лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка, вручаються Диплом та Почесний знак лауреата, виплачується грошова частина, розмір якої щороку визначає Президент України. Її може мати як громадянин України так і іноземець або особа без громадянства та лише один раз за життя.

Упродовж 1962–2018 рр. Шевченківською премією відзначено 648 осіб і 8 колективів. Серед них: 196 письменників, літературознавців, мистецтвознавців, журналістів і публіцистів; 119 діячів образотворчого мистецтва та майстрів народного мистецтва; 136 діячів театру і кіно; 114 музикантів; 82 архітектори, інженери комплексних ландшафтів, поліграфісти та музейні працівники, а також державний і партійний діяч – М. С. Хрущов.

Нинішній склад Комітету працює з 19 грудня 2019 р. Очолює його Юрій Макаров, шефредактор Суспільного телебачення, який сказав: «Ми намагаємося зробити премію такою, яка б визначала перспективні тренди. Всі цьогорічні лауреати – енергетичні та сучасні, новаторські, відповідають баченню Тараса Шевченка як брендоутворювального фактора».

Вручення премії 2020 р. лауреатам традиційно відбувалося 9 березня у Національній опері України.

Лауреатів 2020 р. визначено в п'яти номінаціях:

«Література» – два переможці:

Маріанна Кіяновська «Бабин Яр. Голосами» – книга поезій, вірші присвячені трагедії, що сталася у Бабиному Яру під час Другої світової війни.

Тарас Прохасько «Так, але...» – збірка есеїв на різні теми.

Він – переможець Книги року BBC – 2019 у номінації «Есеїстика».

«Музичне мистецтво»: за музичний альбом «Шлях».

Відомий український етно-хаосгурт «Даха Браха» (Марко Галаневич, Ніна Гаренецька, Олена Цибульська, Ірина Коваленко) з альбомом «Шлях» (2016).

«Публіцистика, журналістика»: Євгенія Подобна «Дівчата зрізають коси»

Книга спогадів (російсько-українська війна 2014–2018 рр.).

«Театральне мистецтво»: за оперу-реквієм «Йов» (Iyov),

Опера створена в 2015 р., творчим колективом – режисером Владом Троїцьким, композиторами Романом Григорівим, Іллею Разумейком та артистами формації NOVAOPERA. Опера «Йов» увійшла до десятки найкращих за версією конкурсу MusicTheatre NOW – 2018.

«Візуальне мистецтво»: Олександр Гляделов з мистецьким фотопроєктом «Карусель».

До циклу «Карусель» увійшли 29 фотографії за період з 1996–2019 рр. Їх знято у дитячих інтернатах, тюремних лікарнях, місцях позбавлення волі, а останні – на Донбасі.

У номінації «Кіномистецтво» нікому не присуджено.

Відзнаки

• У 2011 р. було випущено ювілейну монету номіналом 5 гривень, присвячена 50-річчю заснування Національної премії України імені Тараса Шевченка. Монету введено в обіг 12 травня цього ж року, належить до серії «українська спадщина»;

• У 2007 р. композитор Володимир Рунчак написав твір «Дайте Шевченківську премію всім, хто хоче її мати, або Що може бути гірше одного?» для двох саксофонів.

Про державні нагороди України : Закон України (поточна редакція від 13.02.2020) [Електронний ресурс] // Законодавство України / Верховна Ради України : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1549-14>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 01.04.2020.

Грабовський С. Найновітніші пригоди Шевченківської премії [Електронний ресурс]/Сергій Грабовський//День : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://day.kyiv.ua/uk/blog/suspilstvo/paunovitnishi-prygody-shevchenkivskoyi-premiyi>. – Опубліковано : 12.02.2020. – Назва з екрана. – Дата звернення : 13.04.2020.

Наєнко М. Шевченківська премія: повна чаша переможців. Як це було і як цього досягти / М. Наєнко // Дніпро. – 2012. – № 7. – С. 126–134.

Національна премія: перші лауреати / уклад. : О. О. Дейнеко, А. Л. Качан ; голов. ред. І. М. Дзюба ; Комітет з Нац. премії України ім. Т. Шевченка. – Київ : Україна, 2000. – 95 с.: фото.

Національна премія України імені Тараса Шевченка [Електронний ресурс]// Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Національна_премія_України_імені_Тараса_Шевченка. – Назва з екрана. – Дата звернення : 25.03.2020.

Національна премія України імені Тараса Шевченка – лауреати 2020 року [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Національна_премія_України_імені_Тараса_Шевченка_-_лауреати_2020_року. – Назва з екрана. – Дата звернення : 25.03.2020.

Національна премія України імені Тарас Шевченка потребує кардинальних змін // Літературна Україна. – 2016. – 21 січ. – С. 1–4.

Прохасько, ДахаБраха, опера «Йов». Стали відомі лауреати Шевченківської премії-2020 [Електронний ресурс] // Суспільне : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <https://suspilne.media/16539-prohasko-dahabraha-opera-jov-stali-vidomi-laureati-sevcenkivskoi-premii-2020/>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 25.03.2020.

Стецура І. Про Шевченківську премію на двох саксофонах [Електронний ресурс] / Ірена Стецура // Україна молода : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/928/164/33778/>. – Опубліковано: 05.06.2007. – Назва з екрана. – Дата звернення : 25.03.2020.

Шевченківська премія, або Національна премія України імені Тараса Шевченка // Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. – Київ, 2007. – Т. 2 : М – Я. – С. 583–584.

Шевченківська премія – 2020: список всіх лауреатів [Електронний ресурс] // BBC : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-51657739>. – Назва з екрана.

Шевченківські лауреати. 162–2007: енциклопед. довід. / авт.-упоряд. М. Г. Лабінський ; вступ. сл. : І. М. Дзюба, Р. М. Лубківський. – 2-ге вид., змін. і доп. – Київ: Криниця, 2007. – 768 с.

Яремчук О. Чи стане Шевченківська премія більш відкритою до змін та модернізації? / О. Яремчук // День. – 2014. – 23 січ. – С. 11.

Ясь О. В. Національна премія України імені Тараса Шевченка / О. В. Ясь // Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) [та ін.] ; Ін-т історії України НАН України. – Київ, 2010. – Т. 7 : Мл – О. – С. 268–728.

Червень

1

Всесвітній день батьків;

Міжнародний день захисту дітей;

День захисту дітей в Україні;

85 років від дня народження Петра Федотовича Бондарчука (1936), українського поета, прозаїка;

95 років від дня народження Мерілін Монро (1926–1962), американської кіноакторки та співачки

3

145 років від дня народження Миколи Ниловича Бурденка (1876–1946), радянського нейрохірурга, академіка, подвижника військово-польової медицини

5

Всесвітній день охорони довкілля

7

95 років від дня народження Анатолія Дмитровича Базилевича (1926–2005), українського художника, графіка, неперевершеного ілюстратора «Енеїди» І. Котляревського, «Кобзаря» Т. Шевченка

10

70 років від дня народження Василя Миколайовича Шкляра (1951), українського письменника, політичного діяча, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка і Народної Шевченківської премії «Залізний Мамай»

12

Всесвітній день боротьби з дитячою працею;

90 років від дня народження Євгенії Семенівни Мірошніченко (1931–2009), української оперної співачки, народної артистки СРСР, Героя України, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка. Входить до переліку найвідоміших жінок давньої та сучасної України

13

190 років від дня народження Джеймса Клерка Максвелла

(1831–1879), шотландського фізика, автора теорії електромагнітного поля

14

130 років від дня народження Євгена Михайловича Коновальця (1891–1938), українського військового і політичного діяча, першого голови ОУН;

210 років від дня народження Гаррієт Бічер–Стоу (1811–1896), американської письменниці, борчині за ліквідацію рабства;

285 років від дня народження Шарля Огюстена Кулона (1736–1806), французького фізика, винахідника основного закону електростатики – Закону Кулона

15

80 років від дня народження Івана Васильовича Миколайчука (1941–1987), українського кіноактора, режисера, сценариста, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

16

40 років від дня народження Оксани Володимирівни Мухи (1981), української співачки та скрипальки

20

День батька в Україні (відзначається у третю неділю червня)

21

50 років з розкопок пекторалі (1971), керівник археологічної експедиції Борис Мозолевський знайшов у кургані Товста Могила (поблизу м. Орджонікідзе Дніпропетровської обл.) Золоту Скіфську пектораль, яку нарівні зі скарбами Тутанхамона вважають головною археологічною знахідкою XX ст. Вага пекторалі – 1150 г; діаметр – понад 30 см., датується IV ст. до н. е.

25

135 років від дня народження Івана Петровича Крип'якевича (1886–1967), українського історика

26

Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами та їхнім незаконним обігом

27

День молоді в Україні

28

День Конституції України;

25 річниця прийняття Конституції України;

50 років від дня народження Ілона Маска (1971), американського підприємця, інженер-винахідника, інвестора, мільярдера

30

80 років від дня проголошення Акту відновлення Української самостійної держави (1941)

Геній сучасності

До 50-річчя від дня народження Ілона Маска

*Коли для вас щось дійсно має значення, ви просто робите це,
навіть якщо шанси не на вашу користь.*

Ілон Маск

Ілон Маск – людина майбутнього, винахідник, інженер, інвестор, мільярдер. Він – творець цілого ряду компаній, що змінили світ – від PayPal і Tesla Motors до SpaceX. За кожним його кроком, затамувавши подих, стежить весь світ. Він здається простим і відкритим, але, між тим, в його житті криється безліч вражаючих таємниць.

Народився Ілон Маск 28 червня 1971 р. в Південно-Африканському місті Преторія. Його батько – Еррол Маск – був видатним інженером, а мати – Мей Маск – вже з 15 років почала кар’єру моделі.

Дитинство Ілона не можна назвати щасливим. У школі його вважали «ботаном», адже він був замкненим у собі та багато уваги приділяв читанню та вивченню окремих предметів, тож у школі з нього знущалися. Одного разу йому навіть зламали носа.

У школі Маск не був відмінником. У його класі були діти, які вчилися значно краще. Але його особливістю в навчанні було те, що він ще з самого дитинства навчився виділяти важливі для себе предмети і не забивати голову «непотрібною» інформацією.

Після школи Ілон вступив до місцевого університету, але не закінчив його, адже вирішив переїхати до Канади. Так як предки Маска були канадцями, йому вдалося з легкістю отримати візу та полетіти до омріяної країни, а гроші на переліт він заробив на акціях фармацевтичної компанії, в які він вклав кошти, зароблені на продажу першої комп’ютерної гри, створеної ним особисто. Одна мрія залишалася нездійсненою – Маск хотів працювати у США.

Перші кроки до успіху Ілона Маска. У віці 10 років Маск отримав на день народження свій перший комп’ютер Commodore VIC-20,

на якому він і освоїв основи програмування. У 12 років вже заробив перший гонорар за створення гри Blastar.

Першою компанією, яку заснував Ілон Маск у 1996 р., стала Zip2. Співзасновником цієї компанії став його брат Кімбал. Zip2 займалася програмним забезпеченням для нових компаній. Уже в 1999 р. компанію Ілона та Кімбала Масків викупила компанія Compaq за 308 млн доларів, Ілон тоді отримав 7 % від загальної суми (майже 22 млн доларів).

У 1999 р. Маск став одним із засновників X.com. У 2000 р. компанії X.com та Confinity, один із підрозділів якої мав назву PayPal, об'єдналися. Обидві компанії займалися забезпеченням персональних електронних грошових переказів за допомогою електронної пошти, і метою угоди було злиття обох платіжних систем, однак насправді цього не відбулося. Маск активно виступав за переваги X.com над PayPal, а це призводило до внутрішніх конфліктів у компанії. Як результат: рада директорів прийняла рішення про звільнення Маска із корпорації. У жовтні 2002 р. PayPal викупила компанія eBay за 1,5 млрд доларів. На момент продажу Маску належали 11,7 % акцій компанії, що дозволило йому отримати 180 млн доларів.

Найуспішніші проекти Ілона Маска: SpaceX, Tesla, SolarCity. У травні 2002 р. Маск заснував свою третю компанію – SpaceX. Вона є приватним розробником серії ракет-носіїв і комерційним оператором космічних систем.

У грудні 2008 р. аерокосмічне агентство NASA підписало з компанією контракт на суму 1,6 млрд доларів на 12 запусків носія Falcon 9 і космічного корабля Dragon до МКС, як заміни кораблів Space Shuttle після припинення програми їх запуску в 2011 р.

Завод SpaceX. За твердженням самого Ілона, великий вплив на нього зробив цикл науково-фантастичних романів «Підстава» і погляди Айзека Азімова на освоєння космічного простору як розвиток і збереження людського буття.

В одному з інтерв'ю Ілон зізнався, що заснування SpaceX та Tesla було для нього величезним ризиком. Адже на той час він

вклав усі свої гроші в ці компанії і вони або принесли б йому шалений успіх, або б лишили без цента в кишені. Тоді він навіть не мав грошей, аби орендувати собі житло, тому ночував у друзів на підлозі, або ж на заводі, повністю занурившись у роботу.

У січні 2016 р. на інвестиційному форумі в Гонконзі Маск повідомив про те, що його компанія сподівається здійснити політ на Марс у 2020–2025 рр. А вже у вересні 2017 р. Ілон Маск виклав у своєму Instagram відео, яке розповідає про нову ідею використання ракет SpaceX. Полягає вона в тому, щоб використовувати ракети і космічні кораблі для польотів у будь-яку точку Землі.

Основні досягнення SpaceX:

- 28 вересня 2008 р. Перша ракета-носій з рідинними двигунами (Falcon 1), яка вивела корисне навантаження на навколоземну орбіту;
- 8 грудня 2010 р. Космічний корабель Dragon, успішно виведений на орбіту і повернений на землю (SpaceX COTS Demo Flight 1);
- 25 травня 2012 р. Перший приватний корабель, пристикований до МКС (SpaceX COTS Demo Flight 2/3);
- 3 грудня 2013 р. Запуск супутника (SES-8) на геоперехідну орбіту;
- 22 грудня 2015 р. Перша в історії посадка першого ступеня на землю, виконана після виведення корисного навантаження на навколоземну орбіту;
- 8 квітня 2016 р. Перша успішна посадка першого ступеня ракети-носія Falcon 9 на морську платформу Autonomous Spaceport Drone Ship;
- 31 березня 2017 р. Перший запуск і посадка використаної ступені ракети-носія Falcon 9;
- 6 лютого 2018 р. Перший успішний запуск і посадка використаних ступенів надважкої ракети-носія Falcon Heavy. Тепер вона – найпотужніша з нині існуючих ракет-носіїв (здатна доставити на низьку навколоземну орбіту до 64 тонн вантажу);
- 2 березня 2019 р. Перша приватна компанія, яка відправила космічний корабель з можливістю безпечно доставляти людей в космос (Crew Dragon Demo-1);
- 2 березня 2019 р. Перша приватна компанія, яка автономно пристикувала космічний корабель до Міжнародної космічної станції (Crew Dragon Demo-1);

· 11 листопада 2019 р. Перше повторне використання головного обтічника.

Tesla. Паралельно із SpaceX Маск запустив ще один свій проект під назвою Tesla Motors. Ілон завжди пропагував ідеї чистого довкілля та зберігання електроенергії, і створення електромобілів було одним із ключових кроків на шляху до поліпшення екології та підвищення безпеки на дорогах.

Проте у 2018 р. компанія почала переживати кризові часи. До моделей електрокарів було багато уваги, інколи аж занадто багато. Суспільство почало критикувати автомобілі, які все частіше створювали аварійні ситуації на дорогах, проте ніхто не брав до уваги неувважність операторів, які на той час сиділи за кермом цих авто. З огляду на постійну критику, акції компанії почали стрімко падати, а інвестори Tesla задумалися про звільнення Маска з посади голови ради директорів компанії.

У 2019 р. компанії вдалося вийти з кризи. Виробник електрокарів представив новий кросовер – Tesla Model Y. Наразі новинки перебувають на заводах, а їх остаточний вихід на ринок заплановано на літо 2020 р. Однак, Ілон Маск переконаний, що компанії вдасть випустити електрокари на кілька місяців раніше.

Окрім того, 21 листопада 2019 р. компанія представила електричний пікап під назвою Tesla Cybertruck. У автомобіля є запас ходу на 40–800 кілометрів, пневмопідвіска, яка налаштовується під навантаження. Є опія герметичності і розетки в кузові на 110 і 220 вольт. Виробництво автомобілів заплановано на кінець 2021 р. Через п'ять днів після презентації, Tesla отримала 250 000 попередніх замовлень.

Наразі справи компанії владналися. Їм вдалося збільшити ціну акцій на 12 %. Статки Ілона Маска за годину зросли на 2,3 млрд доларів: на момент закриття торгів вартість акцій складала 580,99 долара за акцію. Чистий прибуток компанії в четвертому кварталі 2019 р. становив 105 млн доларів. Порівняно з четвертим кварталом 2018 р. вона знизилася на 25 %, але компанія прибуткова другий квартал поспіль. Наразі ринкова вартість Tesla перевищує 100 млрд доларів.

SolarCity. Компанія SolarCity була заснована в липні 2006 р. братами Пітером і Ліндоном Райвами. Ідея розпочати бізнес у сфері сонячної енергетики прийшла їхньому кузену Ілону Маску, який став на чолі компанії і надав допомогу щодо запуску проєкту.

SolarCity утримує лідерство у сфері послуг з установки сонячних панелей в Каліфорнії з 2007 р. – першого повного року роботи компанії (згідно з даними California Solar Initiative), а також стала номером один серед компаній, які займаються установкою сонячних панелей приватним користувачам у США в 2013 р. (згідно з даними GTM Research).

У 2016 р. компанія Tesla Motors оголосила про те, що акціонери схвалили операцію про покупку Solar City однією транзакцією за 2,6 млрд доларів. Злиття компаній створило єдину у світі вертикально інтегровану компанію, яка працює з відновлюваною енергією.

У кінці 2016 р. Ілон Маск створив компанію, яка займається будівництвом тунелів. Вперше таку ідею Маск висловив у Twitter, він пожалівся на пробки в Лос-Анджелесі та на обмеження теперішньої 2D транспортної мережі, як на натхнення для проєкту.

Станом на лютий 2017 р. компанія почала копати «тестову траншею» шириною 30 футів, довжиною 50 і 15 футів глибиною на території, де знаходяться офіси SpaceX в Лос-Анджелесі, оскільки для цього не потрібні ніякі дозволи. За словами Маска, мета компанії – підвищити швидкість викопування мережі тунелів настільки, щоб це стало фінансово вигідно.

Ілон Маск – це унікальна людина. Можливо, він не полетить на Марс, але він зробив прорив у світі високих технологій завдяки своїм інноваційним проєктам.

З проблемою поширення коронавірусу COVID-19 у світі Ілон Маск на своїх заводах почав виробництво апаратів для штучної вентиляції легень та масок NIOSH N95 для лікарень США, інших країн світу. Мільярдер у Twitter повідомив, що має намір допомогти апаратами штучної вентиляції легень – безкоштовно надіслати їх до лікарень різних країн світу для порятунку тих, у кого важка форма перебігу COVID-19.

Політ ракети у космос. 30 травня 2020 р. відбувся запуск пілотованого корабля компанії SpaceX на Міжнародну космічну станцію за участю астронавтів NASA.

Це – перша мандрівка людей у навколосемний простір на транспорті, винайдений та розроблений приватною компанією.

Історія запуску. NASA оголосило конкурс на створення належного для польоту космічного корабля. У конкурсі здобув перемогу проєкт космічного корабля Crew Dragon із серійним номером C 206, який було створено в 2014 р. компанією Ілона Маска SpaceX.

Про корабель. У місії Crew Dragon Demo-2 використовується п'ятий корабель Dragon 2, побудований компанією SpaceX. Розробленням його займалися протягом останніх років. Приміром, за десять років з першого запуску ракета-носіє корабля Dragon була кілька десятків разів удосконалена. У 2018 р. було представлено версія Block 5, яку в NASA затвердили як ракету з сертифікацією Human-rating certification («перевезення людей»). У розробці ракети компанії Ілона Маска брав участь український інженер-винахідник з Житомира Олексій Пахунів, а 6 лютого, під час запуску Falcon Heavy, сидів у першому ряду Mission Control.

Для цього компанії SpaceX потрібно було, за вимогою NASA, заморозити дизайн – тобто зробити один остаточний варіант ракети-носія. У NASA поставили завдання – здійснити кілька стартів підряд з незмінною конфігурацією ракети-носія, аби впевнитися в її здатності переносити польоти в різних умовах.

Ракета-носіє зазнала понад 100 змін: збільшено тягу двигунів Merlin 1D; покращено систему управління, що економить паливо під час посадки ступенів; збільшено обсяг обтічника корисного навантаження, термальне покриття двигунів перетворено на багаторазове. Також у кораблі є система аварійного порятунку, успішно випробувана у січні цього року, та нові парашути версії Mark 3. Корабель настільки проапгрейдили, що, за словами Ілона Маска, його можна підготувати до повторного запуску за добу.

Ракета SpaceX. Таким чином, у космос летить Dragon 2, багаторазовий пілотований космічний корабель, мета якого – доставляти

астронавтів на Міжнародну космічну станцію та до майбутньої станції Lunar Gateway на Місяці. Dragon 2 вміє злітати, стикуватися зі станцією, знижуватися і сідати автоматично, без участі астронавтів. До того ж він не приземлюється, а приводнюється в океан.

Про політ. На початку експериментів з кораблем йому влаштували безпілотний тест-політ навесні 2019 р. Результат був блискучий, тому це стало приводом припустити, що корабель зможе доставляти на станцію туристів – по чотири особи за раз. Озвучили і ціну за квиток – \$50–55 млн за особу.

Ракета стартуватиме з комплексу LC-39А космічного центру ім. Кеннеді у штаті Флорида. Центр збудували на початку підкорення людиною космосу – у 1960-х рр., а у 2014 р. його на 20 років орендували SpaceX.

Екіпаж корабля. Максимальна місткість – 7 осіб, у місії Demo-2 візьмуть участь двоє астронавтів.

Командир корабля – Даглас Джеральд Херлі (53 роки), астронавт, пілот-випробувач і полковник корпусу морської піхоти. Це його третій у кар'єрі політ, протягом двох попередніх – провів у космосі 28 днів 11 годин.

Другий пілот – Роберт Бенкен (49 років), астронавт, підполковник ВПС і Глава управління астронавтів NASA з 2012 по 2015 р. Для нього це також третій політ, раніше він провів у космосі 29 днів 12 годин.

Дублерами екіпажу є командир Майкл Скотт Хопкінс (51 рік) та пілот Віктор Джером Гловер (44 роки).

Після успішного виконання місії Crew Dragon Demo-2 компанія SpaceX разом з NASA розпочнуть готувати кораблі до їхньої повноцінної експлуатації – тобто до доставки людей у космос.

Наступний політ тривалістю 210 днів називатиметься Crew-1. Його заплановано на вересень 2020 р. Полетить корабель Crew Dragon із серійним номером С 207 з чотирма астронавтами на борту – трьома американцями та японцем.

Ахметов К. Илон Маск. «Никогда не сдамся» / Камилл Ахметов. – Москва : Олимп-Бизнес, 2016. – 192 с.

Венс Е. Илон Маск: Tesla, SpaceX і шлях у фантастичне майбутнє / Ешлі Венс ; пер. з англ. Мирослава Лузіна. – Київ : ТАО, 2015. – 413 с. – Парал. тит. арк. англ. – Пер. изд. : Elon Musk: Tesla, SpaceX, and the quest for a fantastic future / Ashlee Vance. – 15.

Илон Маск: Настоящий железный человек (2018) [Електронний ресурс] / Соня Андерсон (реж.) : [документ. фільм. Біографія] // YouTube : [сайт]. – Електрон. відеодані (1 файл: 74.00). – Режим доступу: <https://megogo.net/ru/view/4584365-ilon-mask-nastoyashchiy-zheleznyu-chelovek.html>. – Назва з екрана. – Рос., англ. – Дата звернення : 19.03.2020.

Илон Маск хочет на Марс / Джоул Ахенбах [та ін.] // National geographic. Россия. – 2016. – Ноябрь. (№ 158). – С. 68–77.

Койдан К. Гіперлуп: очікування та реальність / К. Койдан // Український тиждень. – 2019. – № 24 (604). – С. 52–53.

Новые космические планы Илона Маск // Вселенная, пространство, время. – 2017. – № 10. – С. 30–31.

Федоров О. Зяючі висоти космічних досліджень / О. Федоров // Дзеркало тижня. – 2017. – 25 лют. – С. 12.

Сердюк М. Илон Маск / Маша Сердюк. – Київ : ІРІО, 2019. – 144 с. – (Видатні особистості. Біографічні нариси для дітей).

Липень

1

375 років від дня народження Готфріда Вільгельма Лейбніца (1646–1716), німецького філософа, логіка, математика, фізика, мовознавця та дипломата

3

80 років від дня народження Богодара Антоновича Которовича (1941–2009), українського скрипаля, диригента, народного артиста УРСР, фундатора та художнього керівника Державного камерного ансамблю «Київські солісти»

4

130 років від дня народження Петра Йосиповича Панча (справж. – Панченка) (1891–1978), українського письменника, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

6

День архітектури України;

75 років від дня народження Сільвестра Сталлоне (1946), американського кіноактора, режисера та сценариста

7

Всесвітній день шоколаду;

100 років від дня народження Петра Дмитровича Яцика (1921–2001), українського бізнесмена, мецената, засновника Міжнародного конкурсу знавців української мови;

160 років від дня народження Нетті Стівенс (1861–1912), однієї з перших американських жінок-генетиків, чий внесок у науку отримав офіційне визнання

8

Український день родини;

85 років від дня народження Валентина Лукича Чемериса (1936–2016), українського письменника, журналіста;

210 років від дня народження Володимира Опанасовича Караваєва (1811–1892), доктора медицини, професора Київського університету, педагога, засновника сучасної офтальмології;

400 років від дня народження Жана де Лафонтена (1621–1695), французького байкаря

10

150 років від дня народження Марселя Пруста (1871–1922), французького письменника;

165 років від дня народження Николи Тесли (1856–1943), сербського та американського фізика та винахідника

12

145 років від дня народження Сергія Ісайовича Уточкіна (1876–1916), українця за походженням, одного з перших професійних авіаторів, льотчика-випробувача

15

День українських миротворців;

Міжнародний день навичок молоді;

415 років від дня народження Гарменсзона ван Рейна Рембрандта (1606–1669), нідерландського художника, гравера, представника золотого століття голландського живопису

17

150 років від дня народження Філарета Михайловича Колесси (1871–1947), засновника українського етнографічного музикознавства, етнографа, фольклориста, композитора та літературознавця;

175 років від дня народження Миколи Миколайовича Миклухо-Маклая (1846–1888), українця за походженням, відомого мандрівника, антрополога, етнографа та географа

18

210 років від дня народження Вільяма Теккерея (1811–1863), англійського письменника-сатирика

19

35 років від дня народження Влада Дарвіна (1986), українського співака, продюсера, автора пісень;

50 років від дня народження Віталія Володимировича Кличка (1971), українського боксера, громадського та політичного діяча;

80 років від дня народження Василя Васильовича Чухліба (1941–1997), українського письменника, журналіста, літературознавця

20

210 років від дня народження Володимира Опанасовича Караваєва (1811–1892), українського хірурга, педагога, засновника сучасної офтальмології

21

115 років від дня народження Олени Іванівни Теліги (1906–1942), української поетеси, публіцистки, літературного критика

22

75 років від дня народження Мірей Мат'є (1946), зірки французької естради

26

45 років від дня народження Януса Фріса (1976), данського підприємця, одного із засновників Skype;

90 років від дня народження Івана Михайловича Дзюби (1931), українського літературознавця, критика, громадського діяча;

165 років від дня народження Бернарда Шоу (1856–1950), ірландського драматурга, публіциста, лауреата Нобелівської премії

28

День Хрещення Київської Русі;

75 років від дня народження Михайла Федотовича Слабошпицького (1946), українського літературного критика, прозаїка, літературознавця, публіциста, громадського діяча

30

Міжнародний день дружби;

Всесвітній день боротьби з торгівлею людьми

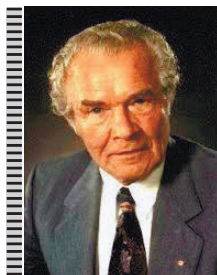
У цьому місяці народилися

1625 р. від дня народження Аттіли (396–453), володаря держави гунів, який зібрав у союз усі племена Центральної та Східної Європи

1665 років від дня народження Олександра Македонського (356–323 рр. до н. е.), дев'ятого царя Македонії

Покровитель українства, меценат та бізнесмен Канади

До 100 - річчя від дня народження Петра Дмитровича Яцика

Петро Дмитрович Яцик (7.07.1921–08.11.2001) – меценат, громадський діяч, бізнесмен, засновник Міжнародного конкурсу знавців української мови, засновник та перший президент Міжнародного благодійного фонду «Ліга українських меценатів».

Яцик, як людина глибоко духовна, абсолютно чесна у справах бізнесових, сповідує непорушність моральних цінностей. Великий скептик, він умів практично подивитись на людські пристрасті і переоцінити ті речі, які видавалися непорушними. Простий юнак з України виріс у Канаді до рівня видатного громадського діяча, який виразно бачить українські національні пріоритети і безкомпромісно відстоює їх і словом, і ділом.

**Настя Камінська,
учасниця міжнародного канадсько-українського конкурсу
організації Open Word Learning (OWL)**

Меценат Петро Яцик належав до того рідкісного типу людей, які вже з першого погляду викликають глибоку довіру. Спокійний, самозосереджений і доброзичливий, Яцик справляє враження чоловіка справді надійного. Як кажуть, на таких можна покластися; вони мають тверде слово, не щедри на всілякі обіцянки й запевнення, але, пообіцявши щось, неодмінно виконають, хоч би яких зусиль це їм коштувало.

**Михайло Слабошпицький,
український прозаїк, літературознавець, громадський діяч,
член Національної спілки письменників України.**

Народився Петро Яцик на Львівщині у с. Верхнє Синьовидне у селянській сім'ї. Закінчив семирічку в місцевій школі, а потім навчався на сільськогосподарських курсах. Працював спочатку механіком на тепловозі, а згодом організував молочарське

виробництво. У 1939 р. успішно закінчує шестимісячні залізничні курси і починає працювати помічником машиніста. Під час Другої світової війни брав участь в українському русі Опору. У 1944 р. емігрував до Німеччини, де навчався у вищій школі Регенсбурга. Одразу вступив до Українського технічно-господарського інституту, в якому вивчав економіку та мови – англійську, німецьку, іспанську.

У 1949 р. переїхав з родиною до Канади, де досягнув значних успіхів як підприємець. На початку, як сам розповідав із «сімома долярами у кишені», не гребував жодної роботи, працював у ресторані, мив посуд. І вже в 1950 р. разом із партнерами відкрив українську книгарню «Арка» в Торонто, через два роки – меблевий магазин, а потім став співвласником будівельної фірми, яка принесла йому мільйонні статки. Став власником компанії «The Prombank Investment Limited», очолював інші компанії з будівництва та продажу промислового і нерухомого майна.

Ще з кінця 50-х рр. ХХ ст. розпочав низку меценатських акцій на підтримку української науки, освіти, культури. Дбав про видання українських книг, словників, енциклопедій. Згодом виходить багатотомне видання «Енциклопедії українознавства». На це видання він пожертвував великі кошти, а потім роками платив відповідний податок.

Відіграв важливу роль у становленні Вічного фонду українських видань при Торонтському університеті. Коштом мецената видано чимало наукових монографій з історії України, економіки, політології, медицини, етнографії.

Профінансував відомий проєкт англійською мовою М. Грушевського «Історія України-Русі» – «History of Ukraine-Rus», що охоплює історію України від найдавніших часів і до середини XVII ст. Видана у 10 томах протягом 1898–1937 рр.

У 1986 р. заснував Освітню фундацію ім. Петра Яцика, яка фінансувала низку постійних програм у провідних університетах світу, включаючи Інститут українських студій Гарвардського університету (США), Український лекторій у Школі славістики та

східноєвропейських студій при Лондонському університеті, українські студії в Альбертському університеті (Канада), інформаційний центр у бібліотеці ім. Джона П. Робертса.

Сума його пожертв на українські інституції у Західному світі перевищує 16 мільйонів доларів.

Від 1991 р. Петро Дмитрович регулярно відвідував Україну, надавав матеріальну й моральну підтримку багатьом науковим, освітнім та культурно-громадським проектам.

За його ініціативи проводилися конкурси на кращий підручник з історії України й фінансувалося їхнє видання, ініціював важливий освітній і культурно-громадський проєкт «вивчаймо та плекаймо українську мову».

Заснував Лігу українських меценатів, під егідою якої організував у 2000 р. Міжнародний конкурс знавців української мови (після смерті конкурс став носити його ім'я).

Доброчинна і громадянська діяльність Петра Дмитровича Яцика здобула міжнародне визнання – 1995 р. Університет Альберти удостоїв почесним званням доктора права, 1996 р. він був обраний до Національної дорадчої ради Інституту Гаррімана при Колумбійському університеті та нагороджений Президентом України Л. Кучмою спеціальною грамотою за сприяння розвиткові української науки, освіти і культури, а в 2001 – до 80-літнього ювілею П. Д. Яцик одержав орден князя Ярослава Мудрого V ступеня.

|||||||

Березкіна В. Видавнича діяльність Канадського інституту українських студій / Валентина Березкіна // Бібліотечний вісник. – 2010. – № 4. – С. 63–68. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : file:///C:/Users/1/Downloads/bv_2010_4_8.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.04.2020.

Боголіб Т. М. Освітній та науковий фандрайзинг в Україні / Т. М. Боголіб // Научные труды ДонНТУ. Серия: экономическая. – 2014. – № 5. – С. 11–17. – Електрон. аналог друк. публ. : режим

доступу : file:///C:/Users/1/Downloads/Npdntu_ekon_2014_5_4.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення : 15.04.2020.

Камінська Н. Петро Яцик – український меценат / Настя Камінська // Самбірсько-Дрогобицька єпархія: українська греко-католицька церква. – Режим доступу : <http://www.sde.org.ua/zmi/zlus/item/3586-petro-yacyk-ukrajinskyj-mecenat.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 15.04.2020.

Меценат, який не відмовився бути українцем : Петро Яцик у спогадах сучасників. Статті, відгуки та інтерв'ю видатного благодійника й громадського діяча / ред.-упоряд. : М. Слабошпицький, М. Сорока. – Київ : Ярославів Вал, 2002. – 280 с.: фотоіл.

Мицик Ю. А. Яцик Петро Дмитрович [Електронний ресурс] / Ю. А. Мицик // Інститут історії України : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/?termin=Yatsyk_P. – Назва з екрана. – Дата звернення : 16.04.2020.

Петро Яцик (1921–2001) // Бюлетень КІУСу. – 2002. – С. 26.

Терещенко К. 9 листопада – День української писемності та мови / Катерина Терещенко // Вісник Книжкової палати. – 2013. – № 11. – С. 1.

Слабошпицький М. Ф. Петро Яцик. Українець, який відмовився бути бідним / Михайло Слабошпицький. – Київ: Ярославів Вал, 2011. – 250, [2] с. : фот.

Слабошпицький М. Ф. Українські меценати: нариси з історії української культури / М. Ф. Слабошпицький. – Ярославів Вал : М. П. Коць, 2001. – 328 с. : фото.

Солодовник В. «Магнати краси і добра» (знамениті підприємці) [Електронний ресурс] / Валентин Солодовник // Ізборник : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : <http://litoryps.org.ua/heroes/hero13.htm>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 16.04.2020.

Шлапак Я. То була мета його життя / Ярослав Шлапак // Чорноморські новини. – 2016. – 2 лип. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : <http://chornomorka.com/archive/21732-21733/a-7740.html>. – Назва з екрана. – Дата звернення : 26.04.2020.

Юніцька Н. М. Петро Яцик та українська духовність : уроки укр. мови для старшокласників / Наталя Миколаївна Юніцька. – Тернопіль : Навч. книга – Богдан, 2008. – 45 с. – (Бібліотека вчителя).

Ясь О. В. Центр досліджень історії України ім. Петра Яцика [Електронний ресурс] / О. В. Ясь // Інститут історії України : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : http://www.history.org.ua/?termin=Tsentr_Yatsyuka. – Назва з екрана. – Дата звернення : 16.04.2020.

Яцик Петро Дмитрович [Електронний ресурс] // Вікіпедія : вільна енциклопедія : [сайт]. – Електрон. текст. – Режим доступу : https://uk.wikipedia.org/wiki/Яцик_Петро_Дмитрович. – Назва з екрана. – Дата звернення : 16.04.2020.

Серпень

4

120 років від дня народження Луї Даніеля Армстронга (1901–1971), американського короля джазу, саксофоніста та співака

5

155 років від дня народження Володимира Миколайовича Леонтовича (1866–1933), українського письменника, громадського та політичного діяча, видавця та мецената

12

Міжнародний день молоді;

240 років від дня народження Вітуса Беринга (1681–1741), данського морського офіцера, дослідника Камчатки

13

95 років від дня народження Фіделя Кастро (1926–2016), державного та політичного діяча Куби

14

40 років від дня народження Наталії Семенівни Карпи (1981), української співачки, заслуженої артистки України

15

250 років від дня народження Вальтера Скотта (1771–1832), шотландського прозаїка, поета, історика

17

420 років від дня народження П'єра Ферма (1601–1665), французького математика, засновника аналітичної геометрії і теорії чисел

18

65 років від дня народження Василя Дмитровича Герасим'юка (1956), українського поета, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

185 років від дня народження Олександра Яковича Кониського (1836–1900), українського письменника, перекладача, видавця, педагога, громадського діяча, автора слів пісні «Молитва за Україну»

20

100 років від дня народження Миколи Яковича Зарудного (1921–1991), українського письменника, сценариста, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

22

55 років від дня народження Ольги В'ячеславівни Сумської (1956), української акторки та телеведучої, народної артистки України, лауреатки Національної премії України ім. Тараса Шевченка

23

День Державного Прапора України

24

30 років з дня проголошення незалежності України

27

80 років від дня народження Богдана Сильвестровича Ступки (1941–2012), українського актора, народного артиста УРСР, народного артиста СРСР, Героя України, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

125 років від дня народження Фаїни Георгіївни Раневської (1896–1984), російської акторки театру і кіно;

150 років від дня народження Теодора Драйзера (1871–1945), американського письменника і громадського діяча;

165 років від дня народження Івана Яковича Франка (1856–1916), українського письменника, драматурга, літературного критика, перекладача, публіциста, громадського і політичного діяча

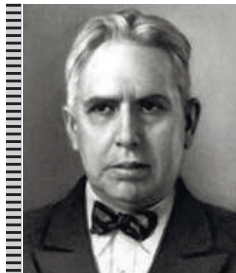
30

35 років від дня народження Олексія Чупи (1986), українського поета і прозаїка, засновника Донецького слему;

150 років від дня народження Ернеста Резерфорда (1871–1937), британського фізика, основоположника ядерної фізики, лауреата Нобелівської премії

Теодор Драйзер – майстер реалістичної прози

До 150-річчя від дня народження

Драйзер був каторжником літератури, людиною, таємно віруючим у свого Бога, моралістом і оптимістом.

Теодор Драйзер прожив своє довге життя, яке повністю було віддане літературній творчості.

Американський письменник народився 27 серпня 1871 р. в емігрантській родині в США. Його батько мав походження з Німеччини, був господарем фабрики, що виробляла вовну та пряжу, але незабаром розорився. Щоб якось вижити із скрутного становища, мати з сином змушені були працювати на випадкових роботах, розносити білизну і збирати вугілля.

Після закінчення школи, щоб заробити грошей, Теодор поїхав до Чикаго, працював у ресторані виконував роботу, що не потребують особливої кваліфікації.

З шістнадцяти років Теодор Драйзер захопився літературою. У 1889 р. майбутній письменник отримав можливість навчатися один рік в Індіанському університеті. Кошти за навчання внесла його колишня викладачка. Згодом Драйзер полишає навчання, бо немає як платити за освіту. Наступні два роки він працював: клерком, візником, робочим у пральні.

Пізніше Драйзер вирішує спробувати себе на посаді репортера – з 1892 по 1894 рр. працює в газетах Чикаго та Пітсбурга. Працюючи в журналістській сфері, автор вирішує почати писати художню літературу і в 1897 р. побачили світ його перші оповідання.

У 1900 р. було написано перший серйозний роман «Сестра Керрі», який публікують тільки в 1904 р., в якому йдеться про американський спосіб життя, де герої роману піклуються тільки про особисту вигоду, до того ж виключно з власної вигоди, і у будь-який момент готові на зухвалий вчинок. В Англії роман вийшов друком у 1907 р.

У 1911 р. Драйзер пише роман «Дженні Герхард», а незабаром після цього працює над трилогією «Фінансист», «Титан», «Стоїк».

У 1915 р. з-під пера письменника виходить роман «Геній». У 1925 р. – роман «Американська трагедія», в якому він знову висміює американське суспільство і його асоціальність.

Теодор Драйзер любив мандрувати. У 1927 р. відвідав Україну та її міста Київ, Харків, Одесу. Письменник залишив приємні спогади про Україну у своїх нотатках. Відразу після подорожі, у 1928 р., він видав книгу «Драйзер дивиться на Росію», «Російський щоденник Драйзера», який було опубліковано вперше лише в 1996 р. у США, де він описує і свій візит до Києва з тринадцятого по п'ятнадцяте грудня 1927 р. На честь Теодора Драйзера у 1983 р., було названо вулицю в місті Києві в Деснянському районі.

У 1932 р. Теодор Драйзер організував антивоєнний конгрес в Амстердамі, а в 1938 р. відвідав Іспанію у складі паризької антивоєнної конференції. Після цієї поїздки він зустрівся з Рузвельтом, який надав країні гуманітарну допомогу.

Драйзер був знаменитий не тільки як письменник, але й як художник-натураліст. Його мистецтво – мистецтво фактів та речей – будується на спогляданні за життям таким яке воно є.

У 1944 р. Американська академія мистецтв і літератури нагороджує Драйзера почесною золотою медаллю за видатні досягнення в галузі мистецтва й літератури.

Помер великий американський письменник у Голівуді – 28 грудні 1945 р.

Екранізація романів Теодора Драйзера:

• У 1931 р. вийшов на екрани фільм за романом Т. Драйзера «Американська трагедія» (реж. Джозеф фон Штенберг).

• У 1933 р. було екранізовано роман «Дженні Герхард» (реж. Меріон Герінг).

• У 1951 р. на екрани вийшов фільм «Сестра Керрі» (реж. Вільям Вайлер).

Драйзер Т. Американська трагедія : [роман : у 2 кн.] / Теодор Драйзер ; пер. з англ. : І. Буше, Л. Смілянського, Л. Яценка. – Харків : Фоліо, 2016. –

Кн. 1. – 506, [1] с.

Кн. 2. – 505 с.

Драйзер Т. Геній : роман / Т. Драйзер ; пер. с англ. М. Волосов. – Київ : Борисфен, 1995. – 782 с.

Драйзер Т. Дженні Герхардт : [роман] / Теодор Драйзер ; пер. з англ. : Іван Буше [та ін]. – Харків : Фоліо, 2016. – 424 с. – (Зарубіжні авторські видання).

Драйзер Т. Малое собрание сочинений / Теодор Драйзер ; пер. с англ. : Нора Галь [и др.]. – Москва : Азбука, 2013. – 800 с.

Драйзер Т. Принц-злодій та інші оповідання / Теодор Драйзер ; пер. з англ. : С. Торба [та ін]. – Київ : Знання, 2019. – 286 с.

Драйзер Т. Сестра Керрі : [роман] / Теодор Драйзер. – Харків : Фоліо, 2019. – 426 с.

Драйзер Т. Стоїк : роман / Теодор Драйзер ; пер. з англ. О. А. Юдіна. – Харків : Фоліо, 2018. – 378 с.

Драйзер Т. Титан : [роман] / Теодор Драйзер ; пер. з англ. Є. Тарнавського. – Харків : Орбіта, 2018. – 663 с.

Драйзер Т. Фінансист : [роман] / Теодор Драйзер ; пер. з англ. О. А. Концевич. – Харків : Фоліо, 2017. – 634 с.

Батурич С. С. Драйзер / С. С. Батурич. – Москва : Молодая гвардия, 1975. – 333 с. – (Жизнь замечательных людей ; вып. 12).

Гандзій О. «Що більше дізнавався про Київ, то більше він нагадував мені Париж» // Країна. – 2016. – № 34 (337). – С. 47–50.

Теодор Драйзер два місяці подорожував Радянським Союзом. Його нотатки відмовилися перекладати російською.

Панкова Л. Г. Теодор Драйзер: життя і творчість / Людмила Григорівна Панкова. – Київ : Дніпро, 1974. – 98 с.

Вересень

1

День знань

2

210 років від дня народження Івана Миколайовича Вагилевича (1811–1866), українського поета, фольклориста, філолога, етнографа та одного з авторів альманаху «Русалка Дністровая»

5

75 років від дня народження Фредді Мерк'юрі (1946–1991), британського співака, вокаліста групи Queen

8

Міжнародний день грамотності;

180 років від дня народження Антоніна Леопольда Дворжака (1841–1904), чеського композитора, диригента

11

75 років від дня народження Анатолія Дмитровича Криволапа (1946), українського художника, майстра українського нефігуративного малярства та пейзажу, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

12

100 років від дня народження Станіслава Лема (1921–2006), польського письменника-фантаста

14

День українського кіно

15

75 років від дня народження Олівера Стоуна (1946), американського кінорежисера, сценариста, продюсера;

50 років створенню міжнародної неурядової природоохоронної організації Грінпіс (1971), основні завдання якої – сприяти екологічному відродженню та привертати увагу людей та влади до збереження природи

16

65 років від дня народження Девіда Коперфілда (1956), американського ілюзійніста та гіпнотизера

17

120 років від дня народження Миколи Петровича Глуценка (1901–1977), українського художника, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

18

180 років від дня народження Михайла Петровича Драгоманова (1841–1895), українського публіциста, фольклориста, філософа, економіста, громадського діяча

19

45 років від дня народження Віктора Богдановича Вінника (1976), українського музиканта, вокаліста, лідера рок-гурту «МЕРІ».

20

110 років від дня народження Миколи Львовича Нагнибиди (1911–1985), українського поета, перекладача, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

21

Міжнародний день миру;

155 років від дня народження Веллса Герберта (1866–1946), англійського письменника, засновника наукової фантастики

22

230 років від дня народження Майкла Фарадея (1791–1867), англійського фізика, винахідника загального вчення про електромагнетизм

24

220 років від дня народження Михайла Васильовича Остроградського (1801–1862), українського математика, механіка, фізика

25

115 років від дня народження Дмитра Дмитровича Шостаковича (1906–1975), найвизначнішого композитора ХХ ст., піаніста, педагога, громадського діяча

27

Всесвітній день туризму

28

Міжнародний день загального доступу до інформації;

1470 років від дня народження Конфуція (551–479 до н.е.), давньокитайського філософа, політичного діяча

29

45 років від дня народження Андрія Миколайовича Шевченка (1976), українського футболіста, заслуженого майстра спорту України, героя України;

155 років від дня народження Михайла Сергійовича Грушевського (1866–1934), українського історика, політичного і державного діяча

30

Всеукраїнський день бібліотек

У цьому місяці виповнилося

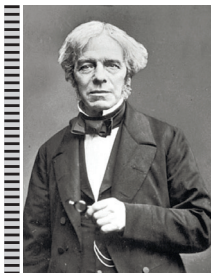
25 років від дня запровадження гривні в Україні (2–16 вересня 1996 р.)

Майкл Фарадей. Шлях у науку

До 230-річчя від дня народження

Наука виграє, коли її крила розкуті фантазією

Майкл Фарадей

Майкл Фарадей – британський фізик, хімік, один із основоположників розвитку фізичної та хімічної наук. Вчений заклав основи вчення про електромагнітне поле. У 1824 р. став членом Лондонського королівського товариства.

Майкл Фарадей народився 22 вересня 1791 р. у містечку Ньюнгтон-Баттс, що поблизу від Лондона. Батько його був звичайним ковалем. І батько, і мати підтримували сина, який з юних років був відкритий до знань, допомагали йому матеріально. Фінансова сторона була для сім'ї особливо важливою, оскільки жили Фарадеї бідно.

У 13-річному віці Майкл змушений залишити навчання в середній школі і піти працювати, бо сім'я не мала змоги допомагати йому сплачувати навчання. Спочатку він розповсюджував газети і книги, а в 14 років став помічником в книжковій крамниці. Тут хлопець освоїв роботу палітурника. Загалом у палітурній майстерні Фарадей працював 7 років. Увесь цей час він займався самоосвітою. Самоосвіті майбутній вчений приділяв весь свій вільний час. Улюбленими науками Майкла стали хімія і фізика. Він облаштував домашню лабораторію, в якій ставив експерименти та виготовляв електростатичні прилади. На той час він відвідував також Міське філософське товариство, брав участь у диспутах з фізики та астрономії.

У 1812 р. відбулася незначна подія в його житті, яка стала поворотною для Фарадея. Один із клієнтів майстерні віддав молодому палітурнику квитки на лекційні вечори Гемфрі Деві, який виступав у Королівському інституті. Відвідавши лекції Деві, Майкл надсилав йому лист із проханням прийняти його до Королівського інституту на роботу. Деві був вражений знаннями

молодої людини, але відкритих вакансій в інституті тоді не було. Майклу довелося чекати кілька місяців, а потім він обійняв посаду лаборанта хімічної лабораторії при інституті. Незабаром після цього Деві, який з дружиною відправляється в подорож Європою, бере з собою Фарадея. Під час цієї подорожі Майкл познайомився з Гей-Люссаком, Ампером, Вольтою і деякими іншими видатними вченими того часу.

У 1815 р., після закінчення подорожі, Фарадей починає дуже активно працювати, зосереджуючись на самостійних наукових дослідженнях. У цей період Фарадею вдається одержати бензол, домогтися зрідження хлору і ряду інших газів.

У 1821 р. фізик створює першу модель електродвигуна. Протягом наступного десятиліття вчений досліджує взаємозв'язок магнітних явищ та електрики. У 1824 р. Майкла обирають членом Королівського наукового товариства.

У 1831 р. завдяки багаторічній роботі Фарадей відкрив явище електромагнітної індукції. Незабаром вчений виводить основні закони явища, що досліджує самоіндукцію, встановлює правила залежно індукційного струму від магнітних особливостей середовища. Сьогодні всі генератори змінного і постійного струму працюють саме завдяки відкриттям Фарадея у сфері електромагнітної індукції.

Наступним його дослідом у сфері фізики стає експеримент із проходженням електричного струму через розчини солей та кислот. У 1833 р. було відкрито закони електролізу, нині відомі як закони Фарадея. У тому ж році вчений винаходить абсолютно новий прилад – вольтметр.

1840–1850 рр. стали для Фарадея визначальними: 1845 р. – відкриття «ефекту Фарадея», діамагнетизму, введення терміна «магнітне поле»; 1847 р. – парамагнетизм. У 1850 р. було сформульовано концепцію поля (Об'єднана теорія поля). Фарадей уперше запропонував уявлення про електричне та магнітне поля.

Незабаром Фарадей починає страждати раптовими втратами пам'яті, але певний період ще працює, читає лекції, згодом

***Бондаренко Р. І.** Вербицький Олександр Матвійович / Р. І. Бондаренко // Енциклопедія історії України : у 8 т. / редкол. : В. А. Смолій (голова) та ін. – Київ, 2003. – Т. 1. – С. 478.

Вербицький Олександр (1875) // Енциклопедія українознавства: Словникова частина / голов. ред. В. Кубійович ; Наук. т-во ім. Т. Шевченка у Львові. – Львів, 1993. – Т. 1. – С. 230.

Вербицький Олександр Матвійович (27.IX.1875 – 9.XI.1958) // Українська радянська енциклопедія : у 12 т. / голов. ред. Ф. С. Бабичев. – Київ, 1978. – Т. 2. – С. 184.

Вербицький О. М. (27. IX. 1975–9.XI.1958) // Український радянський енциклопедичний словник : у 3 т. / редкол. : Ф. С. Бабичев (голов. ред.) та ін. – Київ, 1986. – Т. 1 – С. 271.

***Вечерський В. В.** Вербицький Олександр Матвійович / В. В. Вечерський // Енциклопедія Сучасної України / Редкол. : І. М. Дзюба та ін. ; Ін-т енцикл. дослідж. НАНУ. – Київ, 2005. – Т. 4. – С. 249.

Войцехівська Г. А. Працювали на перспективу: Академії архітектури УРСР – 65 років / Г. А. Войцехівська // Міське госп-во України. – 2010. – № 3. – С. 44–45 : іл.

***Ерофалов-Пилипчак Б. Л.** Архитектура советского Киева. – Киев : Издательский дом А+С, 2010. – 640 с.: ил.

Кудрявцев Л. Вокзали його мрії / Лев Кудрявцев // Наука і суспільство. – 2004. – № 3–4. – С. 26–28.

***Кудрявцев Л.** 20 архітекторів, які будували Київ / Лев Кудрявцев. – Київ : «Видавничий центр «Друк», 2003. – 128 с.

Попельницька О. О. Вербицький Олександр Матвійович (1875-1958 рр.) / О. О. Попельницька // Сто великих діячів культури України / О. О. Попельницька. – Київ, 2010. – С. 78–82.

Чапелик В. В. А. М. Вербицький – мастер рационального модерна: (К 100-летию со дня рождения) / В. В. Чапелик // Строительство и архитектура. – 1975. – № 9. – С. 33–37.

***Ясиевич В. Е.** Архитектура Украины на рубеже XIX–XX веков / В. Е. Ясиевич. – Киев: Будивельник, 1988. – 184 с.

Жовтень

1

Міжнародний день музики

2

Міжнародний день ненасильства;

115 років від дня народження Івана Павловича Лозов'яги (Івана Багряного) (1906–1963), українського прозаїка, поета, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка;

70 років від дня народження Стінга (1951), англійського рок-музиканта, співака, актора, сімнадцятикратного лауреата премії «Греммі», володаря «Золотого глобуса», премії «Еммі»

4

130 років від дня народження Юрія Клена (Освальда-Еккарда Бурггардта) (1891–1947), українського поета, перекладача

5

Всесвітній День вчителя;

85 років від дня народження Вацлава Гавела (1936–2011), останнього президента Чехословаччини, політичного діяча

6

90 років від дня народження Ярослава Юрійовича Дорошенка (1931–2007), українського поета;

140 років від дня народження Івана Антоновича Кочерги (1881–1952), українського драматурга

8

80 років від дня народження Антоніни Іванівни Листопад (1941), української поетеси;

150 років від дня народження Івана Максимовича Піддубного (1871–1949), українського спортсмена-борця

10

160 років від дня народження Фрітьйофа Нансена (1861–1930), норвезького мореплавця, дослідника Арктики, лауреата Нобелівської премії миру

12

85 років від дня народження Миколи Миколайовича Мірошніченка (1936–2015), українського скульптора

13

100 років від дня народження Ів Монтана (1921–1991), французького актора та шансон'є італійського походження

14

День захисника України;

День Українського козацтва;

Покрова Пресвятої Богородиці;

45 років від дня народження Наталії Мирної (1976), української співачки, композитора;

60 років від дня народження Олександра Анатолійовича Ройтбурда (1961), українського художника

15

100 років від дня народження Дмитра Омеляновича Луценка (1921–1989), українського поета, заслуженого діяча мистецтв України;

120 років від дня народження Миколи Дмитровича Покровського (1901–1985), українського диригента

17

85 років від дня народження Івана Федоровича Драча (1936–2018), українського поета, перекладача

22

210 років від дня народження Ференца Ліста (1811–1886), угорського композитора

24

Всесвітній день про розвиток інформації;

День ООН;

30 років від дня народження Олександра Валентиновича Ярмака (YARMAK) (1991), українського реп-виконавця;

90 років від дня народження Наталії Михайлівни Дерегус (1931), українського скульптора

25

90 років від дня народження Анні Жирардо (1931–2011), французької акторки театру та кіно;

110 років від дня народження Михайла Кузьмича Янгеля (1911–1971), українського конструктора ракетної техніки;

135 років від дня народження Михайла Терлецького (1886–1966), українського фармацевта, мецената;

140 років від дня народження Пабло Пікассо (1881–1973), французького художника та скульптора;

210 років від дня народження Евариста Галуа (1811–1832), французького математика, засновника сучасної алгебри

28

77 років тому завершилося визволення України від німецько-фашистських загарбників;

85 років від дня народження Романа Григоровича Віктюка (1936), українського театрального режисера;

270 років від дня народження Дмитра Степановича Бортнянського (1751–1825), українського композитора, диригента

29

110 років від дня народження Івана Антоновича Цюпи (1911–2004), українського письменника

30

150 років від дня народження Поля Валері (1871–1945), французького поета

270 років від дня народження Річарда Брінслі Шерідана (1751–1816), англійського драматурга, політика

«Усе любов'ю зміряне до дна ...»

До 100 - річчя від дня народження Дмитра Омеляновича Луценка

Є на світі вірші, які зігрівають і душу і серце.

Вони чудово лягають на музику,

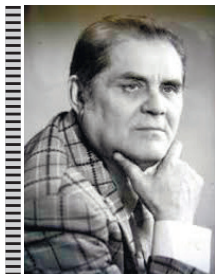
легко запам'ятовуються, гарно співаються,

а згодом стають народними.

Така доля випала і пісням ... Дмитра Омеляновича Луценка.

Олексій Орехович,

член Національної спілки журналістів України

У мальовничому селі Березова Рудка, що на Полтавщині, 15 жовтня 1921 р. народився майбутній поет. Ще в ранньому дитинстві зачарувала його народна пісня, бо тепла батьківська хата завжди була сповнена сумних і веселих мелодій. Співали пісні його батьки – люди працьовиті й голосисті.

Поет пишався своїми предками:

З прадавніх вижухлих віків

Бере початок рід наш славний.

Мій працур був із козаків,

Яких боялись шляхта й хани.

Про своє дитинство Дмитро Луценко згадував: «...Пам'ятаю себе від маминої пісні, бо щоб не робила – чи на городі, чи в саду..., й коли йшла в поле на полоття довжелезних ланок колгоспних буряків чи кукурудзи, й коли занадто перевтомлена верталася назад, – усе співала бідна трудівниця... Пісня допомагала їй витримувати те каторжне життя. Мені аж у грудях пече, як згадую її згорьовану долю: 1933 - го не витримав батько, наприкінці цього ж проклятого померла старша сестра Ярина, а мене голод загнав під землю – в шахти Донбасу». На шахтарській землі закінчив гірничопромислове училище.

Навесні 1936 р., після тяжкої і виснажливої роботи на шахтах, Дмитро приїхав до Києва, «шукати кращої долі». Несподівано для себе вступив до хореографічного училища, але не витримав

щоденних одноманітних балетних вправ і покинув навчання. Потрапив до дитбудинку, де щаслива доля звела його з письменником Іваном Микитенком, який допоміг Дмитру вступити на робітфак гідромеліоративного інституту. За зв'язок із «ворогом народу» (таке обвинувачування отримав Іван Микитенко) Дмитра виключили з комсомолу, але з робітфаку не вигнали. Після його закінчення вступив до гідромеліоративного інституту. Скрутні студентські роки, постійне недоїдання спричинили легеневу хворобу.

У 1939 р. призвали до армії, на кордон з Афганістаном – застава Вури, де тропічна малярія лихоманила прикордонника так, що на фронт їхав напівживий. Витримав пекло війни, хоча й повернувся інвалідом. Автоматником пройшов солдатський шлях від Волги до Берліна, був кореспондентом дивізійної газети – на фронті опанував фах журналіста.

У повоєнні роки Дмитро Луценко працює заввідділу газети «Молодь України», кореспондентом Всесоюзного радіо по Україні.

Писати поезії почав іще у школі. «Пісня» і «Мама» – були надруковані у 1938 р.

«Коли почав писати вірші, – згадував поет, – то так уже хотілося мені, щоб хоч один був покладений на музику. Мені здавалось, що я був би найщасливішою людиною на землі, коли б почув свою пісню».

Перший композитор, якому припали до душі солдатські вірші Дмитра Луценка був Левко Ревуцький, який поклав на музику «Пісню кіннотників» та «Пісню про Україну». Сталося це 1941 р., коли точилися тяжкі бої за Україну. В Ташкенті Дмитро Луценко разом з іншими діячами культури виступав перед воїнами, які вирушали на фронт. У Будинку офіцерів і відбулася зустріч «стрункого голубоокого юнака із зеленими петлицями прикордонника» Левка Ревуцького. Зайшла розмова про рідний Київ, який на той час був окупований німцями. Прощаючись із композитором, Дмитро Луценко дав Левку Ревуцькому газету, де були надруковані його поезії. Композитор поклав їх на музику і так почалася пісенна творчість Дмитра Луценка.

Перша збірка «Дарую людям пісню» вийшла 1962 р. Передмову написав поет Володимир Сосюра, якого Дмитро Луценко вважав своїм хрещеним батьком. Загалом, перу поета належить багато відомих шлягерів, створених у співдружності з композиторами Левком Ревуцьким, Олександром Білашем, Платоном Майбородою, Ігорем Шамо та іншими. Дмитро Луценко володів колоритним українським словом, писав щиро й доброзичливо. Це приваблювало композиторів, які стали йому не тільки побратимами у творчості, а й близькими друзями в житті. І радість, і скруту ділили разом. Тому не дивно, що на вірші Дмитра Луценка написано понад 300 популярних пісень.

Пісня «Києве мій» стала своєрідною візитівкою столиці: мелодія через кожну годину видзвонюється на годинниковій вежі на майдані Незалежності, а по міському радіо лунають позивні: «Як тебе не любити, Києве мій!».

Про пісню «Мамина вишня» поет писав: «Я так ніжно кохав свою дорогу матусю! Щоразу, коли згадую її гірку долю, у мене в душі щось перевертається. Про матерів написано багато гарних пісень. По-моєму неперевершений тут Андрій Малишко. Мені з композитором Анатолієм Пашкевичем захотілося створити свою, оригінальну. Але як її такою зробити, коли, здається, усі найкращі слова уже написані і виспівані? У довгих творчих муках народилася – таки наша, не подібна до інших, «Мамина вишня»:

*Знову наснилось дитинство,
Тепле, мов гарна весна.
Вишня вдяглася в намисто,
Мама щаслива й сумна.
Там за село проводжала
Долю мою молоду...
Щедро мені щебетала
Мамина вишня в саду...*

Поет охоче приїздив до своєї Березової Рудки, щоб подихати повітрям рідного краю, пройтися стежками свого дитинства, поспілкуватися із земляками.

Мелодії, створені на поезії Дмитра Луценка по-справжньому хвилюють, не залишаючи нікого байдужим. І відбувається це, мабуть, тому, що кожне своє поетичне слово він пропускав через серце і душу, наповнював пережитим.

«Тепер мені не страшно й умирати – я залишив людям пісні...» – це були останні слова поета, сказані дружині. Невеликовна недуга здолала енергійного життєлюбця-поета, повного творчих задумів і сподівань...

Помер 16 січня 1989 р. у Києві. Похований на Байковому цвинтарі поряд з могилою доньки. На його пам'ять у селі Березова Рудка встановлено меморіальну дошку.

Любов полтавців до свого земляка переросла у щорічне мистецьке свято «Осіньне золото», яке відбувається на Полтавщині в його рідному селі Березова Рудка. Починаючи з 1990 р. це свято збирає справжніх шанувальників Луценкового слова не лише з Полтавщини, а й з усієї України.

У сільському краєзнавчому музеї відкрито кімнату-музей поета. У 1998 р. його іменем названо середню школу № 197 у м. Київ, де митець не раз виступав і де тривалий час працювали його дружина Тамара Іванівна та син Сергій. 19 травня того ж року в школі відкрито музей-світлицю поета.

У 2001 р. започаткована премія ім. Дмитра Луценка, вона вручається кращим поетам-піснярам, співакам, композиторам. У 2006 р. Національний банк України випустив в обіг ювілейну монету із зображенням портрета Дмитра Луценка, присвячену 85-річчю з дня народження поета. На монеті також викарбувані його слова «Як тебе не любити, Києве мій!».

Пісні на його слова співали Дмитро Гнатюк, Анатолій Мокренко, Діана Петриненко, Ніна Матвієнко, Богдан Сташків, хорова капела «Думка», Державний український народний хор ім. Григорія Верьовки.

Дмитро Луценко залишив у спадок добірні зерна поезії, яким проростати ще через десятиліття, а то й століття. У них є майбутнє, є безсмертя, є вічність. Твори Дмитра Луценка перекладені

Гаман В. Остання пісня лебединого серця. Дмитро Луценко : погляд із сьогодення / В. Гаман // Віче. – 1995. – № 4 (37). – С. 137–149.

Гоян Я. Туга маминої вишні / Я. Гоян // Луценко Д. А я люблю, люблю... : пісні / Дмитро Луценко. – Київ, 1995. – С. 5– 8.

Дубина М. І. Луценко Дмитро Омелянович / М. І. Дубина // Українська літературна енциклопедія : в 5 т. / відп. ред. І. О. Дзевєрін. – Київ, 1995. – Т. 3 : К–Н.

Жацько В. О. У пам'яті Києва : наук. фотоіл. довід.-посіб. / В. О. Жацько. – Київ : Фенікс, 2007. – 478 с. : фото.

Казимирчак Т. Пісенна творчість Д. Луценка / Т. Казимирчак // Українська мова та література. – 2011. – № 13 –16. – С. 39–41.

Луценко Дмитро Омелянович // Митці України : біограф. довід. / упоряд. А. В. Кудрицький. – Київ : Укр. енцикл., 1992. – С. 372.

Луценко Т. Як працював поет / Тамара Луценко // Слов'янське віче – XXI століття. – 1997. – № 2. – С. 174 – 176.

Майданович Т. В. Луценко Дмитро Омелянович / Т. В. Майданович // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. : І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ, Координац. бюро енцикл. сучас. України НАН України. – Київ, 2003 – 2019. – Т. 18.

Мороз В. Свята пам'ять : пісні Героям Великої Вітчизняної війни присвяч. / В. Мороз. – Київ : Новий друк, 2010. – 48 с.

Москалюк Т. Він піснею чутливі душі тішив : пісенна творчість Дмитра Луценка / Т. Москалюк // Дивослово. – 2001. – № 5 (531). – С. 40 – 51.

Нехай Луценка щире слово веде, мов зірка по життю : альм. поезій учнів школи, присвяч. 85 річниці з дня народж. поета-пісняка Дмитра Луценка / М-во освіти і науки України, Упр. освіти Святошинського району в м. Києві, Спеціалізована шк. № 197 ім. Д. О. Луценка. – Київ : Енергія плюс, 2006. – 40 с.

Панкратьєв С. «Осіннє золото» знову зібрало друзів / С. Панкратьєв // Українське слово. – 2009. – 11 листоп. – С. 13.

Фронтová поезія Дмитрія Луценко : 60-летію Перемоги над фашистськими захопачиками присвячується / сост. Т. І. Луценко ; Гос. ист. б-ка України. – Київ, 2005. – 28 с.

Шевченківські лауреати. 1962 – 2012 : енциклопед. довід. / авт., упоряд. М. Г. Лабінський. – Вид. 3-тє, змін. і допов. – Київ : Криниця, 2012. – 864 с.

Як його не любити : спогади про Дмитра Луценка / ред. В. Л. Юхимович. – Київ : Укр. письменник, 1996. – 219 с.

Листопад

1

150 років від дня народження Стівена Крейна (1871–1900), американського письменника, журналіста;

160 років від дня народження Дніпрової Чайки (справж. – Василевська-Березіна Людмила Олексіївна) (1861–1927), української письменниці;

170 років від дня народження Івана Івановича Манжури (1851–1893), українського поета

2

85 років від початку транслявання Британською корпорацією «Бі-Бі-Сі» (1936) перших чорно-білих телевізійних передач

3

110 років від дня народження Ростислава Павловича Волошина (1911–1944), українського громадсько-політичного діяча;

220 років від дня народження Вінченцо Белліні (1801–1835), італійського композитора

6

100 років від дня народження Джемса Джонса (1921–1977), американського письменника;

210 років від дня народження Маркіяна Семеновича Шашкевича (1811–1843), українського письменника, громадського і культурного діяча, одного з членів «Руської трійці»

7

85 років від дня народження Миколи Степановича Вінграновського (1936–2004), українського письменника-шістдесятника

9

День української писемності та мови;

45 років з дня утворення Української Гельсінської групи (1976)

10

Всесвітній день молоді;

70 років від дня народження Неоніли Василівни Стефурак (1951), української письменниці;

85 років від дня народження Андрія Петровича Гончара (1936), українського актора

11

200 років від дня народження Достоевського Федора Михайловича (1821–1881), російського письменника, одного з найкращих романістів світового значення

12

85 років від дня народження Миколи Федоровича Сингаївського (1936–2013), українського поета, автора пісень

13

45 років від дня народження Оксани Юріївни Стебельської (1976), української співачки

14

90 років від дня народження Валентина Григоровича Штолька (1931), українського архітектора

16

Міжнародний день толерантності

17

Міжнародний день студента. День студента в Україні;

55 років від дня народження Софі Марсо (1966), французької актриси;

115 років від дня народження Соічіро Хонда (1906–1991), японського винахідника та підприємця

18

100 років від дня народження Дмитра Олексійовича Міщенка (1921–2016), українського письменника;

235 років від дня народження Карла Марії фон Вебер (1786–1826), німецького композитора

19

310 років від дня народження Михайла Васильовича Ломоносова (1711–1765), російського вченого-енциклопедиста, поета

20

Всесвітній день дитини

21

День Гідності та Свободи

23

День пам'яті жертв Голодомору

24

215 років від дня народження Олекси Петровича Стороженка (1806–1874), українського письменника

25

Міжнародний день боротьби за ліквідацію насильства над жінками

27

95 років від дня народження Олександра Павловича Бердника (1926–2003), українського письменника;

120 років від дня народження Михайла Ореста (Зерова) (1901–1963), українського поета

28

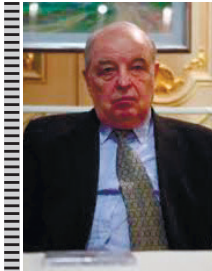
140 років від дня народження Стефана Цвейга (1881–1942), австрійського письменника

30

70 років від дня народження Назарія Назарійовича Яремчука (1951–1995), українського співака, народного артиста УРСР, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка

«За землю свою я у слові згорів...»

До 85-річчя від дня народження Миколи Федоровича Сингаївського

Серед зеленошумних поліських сосняків на Житомирщині біліє стінами чепурних хат село Шатрище. Його дуже люблять лелеки: з ранньої весни до пізньої осені бродять вони берегами озер та тихої, прозорої річки Уж. «Лелеки для мене – символ вірності рідній землі», – напише згодом поет Микола Сингаївський. Тут, у селі Шатрище в сім'ї багатодітній родині хлібороба 12 листопада 1936 р. народився майбутній письменник.

Дитинство Миколи випало на суворі, безхлібні, безжальні і часто жорстокі роки Другої світової війни. Сільські підлітки тоді не вживали таких слів, як героїзм, безстрашність, мужність, відданість. Вони просто жили ними, тобто жили разом з усіма: батьками, старшими братами й сестрами, земляками – з людьми і серед людей.

З раннього дитинства Микола працював. Спочатку в колгоспі, а згодом на будовах Кривого Рогу. З отих перших кроків до борозни і плуга починалася його дорога до незвіданого, багатогранного й тривожного життя. Від отчої землі сільський хлопець набирався сил та духовної наснаги.

Українська пісня у житті та творчості Миколи Сингаївського мала свій генетичний код. Це той жанр мистецтва, до якого особливо небайдужою була душа поета. «Душа моя від пісні порадіє, що збудить найніжніші почуття», – казав Микола Сингаївський. Пісня з дитинства захопила талановитого юнака. Упродовж десятиліть поет прагнув створювати пісенну поезію. Уся його поетична праця стала взірцем пісенно-поетичної діалектики.

Пісня, яка почалася у дитинстві, набула звучання у поетичній творчості Сингаївського після закінчення 1961 р. факультету журналістики Львівського державного університету ім. Івана Франка. Перші поезії автор надрукував 1954 р. Проте не тільки у

поетичному слові, а саме у різнобарв'ї жанрів визрів багатогранний талант Миколи Федоровича Сингаївського. Адже він не лише знаний поет, а й відомий публіцист, прозаїк, кваліфікований перекладач, журналіст.

За роки творчої діяльності з-під пера поета, прозаїка, перекладача, публіциста та літературознавця Миколи Сингаївського побачило світ понад сімдесят п'ять книжок. За останні роки життя у творчому доробку Сингаївського налічується понад п'ятсот пісень, написаних у співавторстві з багатьма відомими українськими композиторами. У серпні 2010 р. літературно-мистецька громадськість України відзначала піввіковий ювілей славнозвісної пісні М. Сингаївського та В. Верменича «Чорнобривців насіяла мати...», яка стала справді народною піснею.

Микола Федорович був удостоєний таких почесних нагород і відзнак: премія ім. Лесі Українки; премія ім. Миколи Трублаїні за твори для дітей та юнацтва; премія ім. Олександра Бойченка за збірки «Архіпелаги», «З березнем по землі»; Республіканська літературна премія ім. Миколи Островського за збірки поезій «Вогневиця» та «Поступ»; літературна премія ім. В. Юхимовича за книгу поезій «Іскоростенська райдуга»; Орден «Співдружності» за вагомий внесок у зміцнення дружби між країнами СНД та багаторічну популяризацію української літератури в країнах СНД; Золотий знак Спілки письменників Болгарії та Спілки перекладачів Болгарії за подвижницьку перекладацьку працю з болгарської; заслужений діяч мистецтв України; член Національної спілки письменників України з 1962 р.; відзнака «Заслуги перед Коростенщиною».

Микола Сингаївський широко відомий як перекладач європейського рівня. Письменник плідно працював у царині перекладів з болгарської, польської, французької та новогрецької мов, якими досконало володів. За перекладацьку працю з болгарської його нагороджено Золотим Знаком Спілки письменників Болгарії та Спілки перекладачів Болгарії. Микола Сингаївський зробив величезний внесок у збагачення братніх слов'янських літератур, переклавши та впорядкувавши антологію дитячої болгарської поезії «Болгарії сонячне гроно».

Цікавим доробком Сингаївського стали його поетичні книжки про Болгарію «Вогненна трава» та «Лоза і камінь», а також дві його поетичні книжки, що побачили світ болгарською мовою: «Листи до жайворонків» та «Серед теплих левад». Цим поетичним збіркам поета належить особливе місце у творчості митця. Вони стали відвертим звітом Миколи Сингаївського як повноважного представника України під час його багатьох балканських подорожей.

Твори Миколи Сингаївського перекладалися англійською, румунською, угорською, чеською, польською, іспанською, французькою, новогрецькою, німецькою та мовами народів ближнього зарубіжжя.

Під час навчання в університеті, він був позаштатним кореспондентом різних газет. Після закінчення вишу Сингаївський працював у редакціях газет «Молодь України», «Київська правда», очолював відділ поезії «Літературної України», працював заступником директора Бюро пропаганди художньої літератури СПУ, завідувачем відділу літератури та мистецтва журналу «Ранок», упродовж багатьох років на посаді головного редактора очолював дитячий журнал «Піонерія», не один рік працював завідувачем відділу культури газети «Демократична Україна», останні роки працював заступником головного редактора газети «Обрій ПІБ». Помер Микола Сингаївський 22 лютого 2013 р.

Багаторічна журналістська діяльність Миколи Федоровича Сингаївського не могла не позначитися на його небайдужому ставленні до публіцистичного слова. Окрилена душа письменника, щоденно працюючи, горнулася до високого мистецтва, шукаючи не лише слова, а й самого себе в них. Його душа окрилена реальністю мала величезний запас висоти. І все земне, реальне у його слові отримувало крила співучої поезії, крила високої прози, крила мудрої публіцистики. Але безумовно, всією справою його творчого життя завжди була пісенна поезія.

Пісні Миколи Сингаївського ще за життя стали народними, а це чи не найвище визнання для митця. Микола Федорович Сингаївський навічно закарбував своє ім'я в історії літератури,

Сингаївський М. Ф. Лоза і камінь : болгар. кн. / М. Ф. Сингаївський. – Київ : Рад. письменник, 1984. – 151 с.

Сингаївський М. Ф. Родове дерево : вірші та поеми / М. Ф. Сингаївський. – Київ : Рад. письм., 1988. – 157 с.

Сингаївський М. Ф. Синові в дорогу : поезії / М. Ф. Сингаївський. – Київ : Дніпро, 1982. – 199 с.

Сингаївський М. Ф. Спадщина : поезії / М. Ф. Сингаївський. – Київ : Рад. письм., 1977. – 109 с.

Сингаївський М. Ф. Стремена : поезії різних років / М. Ф. Сингаївський ; Європ. ун-т. – Київ, 2006. – 208 с.

Бакуменко О. Д. Микола Сингаївський : до 75-річчя з дня народж. / О. Д. Бакуменко. – Київ : Альтерпрес, 2011. – 76 с.

Позняк–Хоменко Н. Як на ті чорнобривці погляну... : In memoriam Миколі Сингаївському : історія однієї пісні і одного життя / Н. Позняк–Хоменко // Україна молода. – 2013. – 1-2 берез. – С. 20.

Сєдих Ю. Миколу Сингаївського згадуватимуть за піснями, віршами, перекладами / Ю. Сєдих // Урядовий кур'єр. – 2013. – 26 лют. – С. 4.

Грудень

1

Всесвітній день боротьби зі СНІДом;
305 років від дня народження Етьєна Моріса Фальконе (1716–1791), французького скульптора

2

75 років від дня народження Джанні Версаче (1946–1997), італійського модельєра

3

Міжнародний день людей з інвалідністю

5

Всесвітній день волонтерів;
120 років від дня народження Уолта Діснея (1901–1966), американського режисера мультиплікаційного кіно

6

День Збройних Сил України;
90 років від дня народження Григора Михайловича Тютюнника (1931–1980), українського письменника;
150 років від дня народження Миколи Кіндратовича Вороного (1871–1938), українського поета, театрознавця, режисера

9

Міжнародний день боротьби з корупцією

10

120 років першій церемонії вручення Нобелівської премії (1901)

12

200 років від дня народження Гюстава Флобера (1821–1880), французького письменника

13

165 років від дня народження Миколи Карповича Тобілевича (Садовського), українського актора, основоположника українського професійного театру

14

110 років першого підкорення географічного Південного полюсу експедицією норвезького дослідника Рауля Амундсена

17

30 років від дня народження Артема Сергійовича Межа (1991), українського співака, автора пісень

18

75 років від дня народження Стівена Спілберга (1946), американського кінорежисера

21

160 років від дня народження Євгена Харлампійовича Чикаленка (1861–1929), українського громадського і політичного діяча, мецената;

425 років від дня народження Петра Могили (1596–1647), церковного та культурного діяча, митрополита Київського

23

60 років від дня народження Василя Дмитровича Слапчука (1961), українського поета, прозаїка

24

115 років від дня народження Джеймса Чейза (1906–1985), англійського письменника;

145 років від дня народження Спиридона Феодосійовича Черкасенка (1876–1940), українського поета, прозаїка

27

120 років від дня народження Марлен Дітріх (1901–1992), німецької акторки і співачки. Американський інститут кіномистецтва в «Серії 100 найвеличніших зірок кіно за 100 років» відвів Марлен Дітріх дев'яте місце

29

130 років від дня народження Володимира Львовича Симиренка (1891–1938), українського вченого, садівника, помолога;

145 років від дня народження Миколи Дмитровича Стражеско (1876–1952), українського лікаря-кардіолога;

300 років від дня народження Жанни-Атуанетти Пуассон, маркізи де Помпадур (1721–1764), маркізи, французького політичного діяча

30

75 років від дня народження Патті Сміт (1946), американської співачки, поетеси, композиторки, «хрещеної матері панк-року»

У цьому місяці виповнюється

260 років від дня народження Марі Тюссо (1761–1850), французької скульпторки, засновниці музею воскових фігур мадам Тюссо в Лондоні

370 років від дня народження Данила Савича Туптала (1651–1709), українського письменника, церковного діяча

Король Данило Руський

До 820-річчя від дня народження

Данило Галицький (Данило I Романович; Великий князь Київський; 1201–1264). Руський князь із династії Романовичів, правитель Галицько-Волинського князівства. Князь волинський (1211–1264), галицький (1211–1264), київський (1240), перший король Русі-України (з січня 1253/грудня 1254). Син князя Романа II Великого та (як припускають) візантійської принцеси, доньки імператора Ісаака II Ангела – Єфросинії-Анни. Належить до старшої на Русі гілки роду Мономаховичів, династії Романовичів (Рюриковичів).

Король Данило – легендарна постать в українській історії. Він був першим українським королем, став спадкоємцем Києво-Руської держави і у трьох столицях – Володимирі (Волинському), Галичі й Холмі – досяг великих державотворчих успіхів.

У середині XIII ст. Київська Русь офіційно припинила своє існування. Навала монголів у 1237–1240 рр. відкрила нову епоху у державницькій історії східних слов'ян. На думку більшості істориків монгольська навала – це перехрестя, на якому російська історія пішла своїм шляхом, а історія України – своїм. Данило Романович, князь Волинський і Галицький, вибрав західний шлях розвитку держави. У 1253 р. він прийняв від папи Інокентія IV королівські інсигнії та був коронований у м. Дорогочин. Данило Романович розумів значення корони не просто як монарший символ, а як символ належності до Європи. Королівська корона, надіслана Данилу у віці 52 роки як дарунок понтифіка, була знаком визнання за ним права наслідування королівської гідності своїх предків. Це був один із проявів процесу інтеграції Русі-України до західної цивілізації.

Визнаний західним світом могутній володар щонайменше 20 років йшов до влади, протягом сорока років вів війну з боярською

Бажан М. Данило Галицький / Микола Бажан // Твори в 4 т. Т. 1. Поезії та поеми (1923–1983). – Київ : Дніпро, 1984. – С. 236–253.

Білінський В. Галицько-Волинська доба / Володимир Білінський // Україна-Русь : іст. дослідж. У 3 кн. Кн. 3. Укр. звитяга. – Тернопіль : Навч. кн. – Богдан, 2016. – 408 с. – Розд. 2 : Великі перемоги Данила Галицького. – С. 99–113.

Велич особистості 21. 09. 2015: Данило Галицький [Електронний ресурс] / Ирина Фаріон ; ведуча програми «Велич особистості» Наталія Андрощук ; телеканал RadaTVchannel // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 26:25 хв.). – Режим доступу : <https://youtu.be/GAtEczgV1Zo>. – Опубліковано : 03.11.2015. – Назва з екрана. – Дата звернення : 14.04.2020.

Войтович Л. Галич у політичному житті Європи XI–XVI століть / Л. Войтович ; Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. – Львів, 2015. – 478 с.

Войтович Л. Данило в Галичі з 59 років правління не пробув і трьох. У всіх західних середньовічних джерелах Галицько-Волинська держава іменується як королівство Русі / Леонтій Войтович // Країна. – 2015. – № 2. – С. 48–50.

Войтович Л. Король Данило Романович / Леонтій Войтович // Галицько-Волинські етюди : [збірник]. – Біла Церква : О. В. Пшонківський, 2011. – С. 229–280.

Гаврилюк Ю. Холмщина – земля Короля Данила / Ю. Гаврилюк // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Л. Івшиної. – Вид. 5-те, допов. і стер. – Київ : Укр. прес-група, 2015. – С. 75–82. – (Бібліотека газети «День»).

Головко О. Б. Корона Данила Галицького : Волинь і Галичина в державно-політичному розвитку Центрально-Східної Європи раннього та класичного середньовіччя : [монографія] / О. Б. Головко. – Київ: Стилос, 2006. – 574 с. : іл.

Данило Галицький // Історія України в особах: Давньоруська держава. Литовсько-польська доба / керівник авт. кол. О. В. Русина. – Київ : Україна, 2012. – С. 183–188.

Данило Галицький. Таємниці однієї перемоги [Електронний ресурс] : [документ. фільм] / авт. сценарію та режисер Тарас Каляндрук // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 30:00 хв.). – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=E3Xxydz1aG8>. – Опубліковано : 11.01.2014. – Назва з екрана. – Дата звернення : 14.04.2020.

Дашкевич Я. Король Данило Романович / Я. Дашкевич // Постаті : нариси про діячів історії, політики, культури / Я. Дашкевич ; упоряд. : М. Капраль, Г. Сварник, І. Скочиляс. – Львів : Піраміда, 2007. – С. 31–61.

Добржанський О. Король Данило Романович в українській історіографії [Електронний ресурс] / Олександр Добржанський, Фадей Яценюк // RocznikInstytutuEuropy Środkowo-Wschodniej. Zeszyt. – Lublin, 2014. – S. 95–112. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : http://shron1.chtyvo.org.ua/Dobrzhanskyi_Oleksandr/Korol_Danylo_Romanovych_v_ukrainskii_istoriohrafii.pdf. – Назва з екрана. – Дата звернення : 15.04.2020.

Доценко В. Данило Галицький і вибір цивілізаційно-державницького напрямку розвитку України-Руси / В. Доценко // Емінак. – 2017. – № 1(3). – С. 5–10. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak_2017_1\(3\)_3](http://nbuv.gov.ua/UJRN/eminak_2017_1(3)_3). – Назва з екрана. – Дата звернення : 14.04.2020.

Журавель Ю. Битва за Дорогичин / Юрій Журавель // Битви за землю рідну : образотвор. вид. – Рівне : Діти підземелля ; Добродій, 2016. – С. 6–7.

Згурська М. Данило Галицький / Марія Згурська, Юлія Белочкіна ; [пер. з рос. Т. В. Рассадкіної]. – Харків : Фоліо, 2018. – 119, [6] с. : іл. – (Знамениті українці).

Історична казка: Кого саме переміг Данило Галицький під Дорогичином [Електронний ресурс] / Телеканал EspressoTV // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 03:46 хв.). – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=oowhuJlpSoE>. – Опубліковано : 19.05.2015. – Назва з екрана. – Дата звернення : 14.04.2020.

Каляндрук Т. Дорогичинська битва 1238 року: таємниці однієї перемоги / Тарас Каляндрук. – Львів : Піраміда, 2014. – 100 с. : іл.

Король Данило [Електронний ресурс] : [трейлер, анонс фільму] / реж. Тарас Химич ; кінокомпанія Інвертпикчерз. – Україна, 2018. – Режим доступу : <https://kinoukr.com/3653-korol-danylo.html>. – Назва з екрана. – Укр. – Дата звернення : 21.04.2020.

Король Данило Галицький та його Корона. Київська Русь. Історія України [Електронний ресурс] / авт. проекту: Брати Капранови; YouTube канал імені Т. Г. Шевченка // YouTube. – Електрон. відеодані (1 файл : 16:36 хв.). – Режим доступу : <https://www.youtube.com/watch?v=gASBEoF8inM>. – Опубліковано : 15.01.2020. – Назва з екрана. – Дата звернення : 12.04.2020.

Король Данило Галицький у пам'ятках історії та культури : навч. посіб. / [авт. проекту й упоряд. : Б. Гаврилів, І. Миронюк] ; Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника ; Івано-Франків. обл. орг. Нац. спілки краєзнавців України. – Івано-Франківськ : Плай, 2009. – 180 с.

Костюк П. Королівські сторінки історії української держави / Петро Костюк // Універсум. – 2014. – № 5–6. – С. 51–58.

Котляр М. Ф. Данило Галицький : біограф. нарис / М. Ф. Котляр. – Київ : Альтернативи, 2002. – 328 с.

Орлик Т. Данило Галицький : роман / Тарас Орлик ; [пер. з рос. Марії Волощак]. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2017. – 237 с.

Про Данила – Короля Волині та Галича : тема вип. // Маршрут № 1. – 2015. – № 4. – С. 3–20.

Сюндюков І. Два дипломати. Данило Галицький та Олександр Невський: політика в умовах монгольського панування / І. Сюндюков // Сила м'якого знака, або Повернення Руської правди / за заг. ред. Л. Івшиної. – Вид. 5-те, допов. і стер. – Київ : Укр. прес-група, 2015. – С. 424–433. – (Бібліотека газети «День»).

Хижняк А. Ф. Данило Галицький : роман / А. Ф. Хижняк. – Львів : Каменярь, 1984. – 536 с.

Цимбалюк В. І. Данило Галицький – організатор боротьби проти монголо-татарської навали / В. І. Цимбалюк // Історичний архів. – 2016. – Вип. 16. – С. 144–149. – Електрон. аналог друк. публ. : режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ians_2016_16_23. – Назва з екрана. – Дата звернення :14.04.2020.

У цьому році виповнюється

60 років від дня заснування Українського степового природного заповідника Національної Академії наук (1961);

100 років канадські фізіологи Фредерік Бантінг та його колеги винайшли інсулін (1921);

100 років з'явилися знамениті парфуми «Chanel№ 5», автором яких був російський парфумер-емігрант Ернест Бо;

1010 років Софії Київській (1011);

970 років з часу заснування Києво-Печерської Лаври (1051);

335 років від дня народження Атанасія Шептицького (1686–1746), митрополита Київського та всія Русі;

375 років від дня народження І. І. Скоропадського (1646–1722), гетьмана Лівобережної України (1708–1722);

360 років з часу битви війська Б. Хмельницького під Берестечком (28.06–10.07.1651);

310 років з часу заснування Олешківської Січі (1711);

400 років з часу битви під Хотиним (1621);

480 років від дня народження Ель Греко (1541–1614), іспанського художника;

570 років від дня народження Христофора Колумба (1451–1506), італійського мореплавця;

820 років від дня народження Данила Галицького (1201–1264), правителя Галицько-Волинського князівства;

965 років від дня народження Нестора-Літописця (1056–1114), київського літописця та письменника-апографа.

Книги-ювіляри

70 років від дня публікації роману Дж. Селінджера «Над прірвою у житті» (1951)

110 років від дня публікації драматичної поеми Лесі Українки «Лісова казка» (1911)

110 років від дня публікації Т. Г. Шевченка «Малого Кобзаря», першого в історії «Кобзаря» видання для дітей (1911)

115 років від дня публікації роману Дж. Лондона «Біле Ікло» (1906)

- 120 років від дня публікації поеми Лесі Українки «Одержима» (1901)
- 125 років від дня публікації книги О. Кобилянської «Царівна» (1896)
- 145 років від дня публікації роману Марка Твена «Пригоди Тома Соєра» (1876)
- 155 років від дня публікації роману Ф. Достоевського «Злочин і кара» (1866)
- 160 років від дня укладання посібника для навчання грамоти українською мовою в недільних школах Т. Г. Шевченко «Букварь южнорусский» (1861)
- 170 років від дня публікації книги Г. Мервілла «Мобі Дік або Білий Кит» (1851)
- 180 років від дня публікації поеми Т. Шевченка «Гайдамаки» (1841)
- 180 років від дня публікації книги Ф. Купера «Звіробій» (1841)
- 190 років від дня публікації книги М. Гоголя «Вечора на хуторі біля Диканьки» (1831)
- 190 років від дня публікації роману В. Гюго «Собор Паризької Богоматері» (1831)
- 195 років від дня опублікування книги Ф. Купера «Останній з Могікан» (1826)
- 440 років з часу виходу «Острозької Біблії» (1581)
- 460 років з часу видання «Пересопницького Євангелія» (1561)
- 505 років від дня першої публікації книги Томаса Мора «Утопія» (1516)
- 945 років від дня публікації «Ізборника Святослава» (1076)

Зміст

Січень	4
Творець науки, орієнталіст і українофіл До 150-річчя від дня народження Агатангела Юхимовича Кримського (С. Бадрук)	7
Лютий	15
Нащадок степу До 120-річчя від дня народження Валер'яна Петровича Підмогильного (В. Вовк)	17
Березень	28
Український графік Георгій Нарбут – гіпстер, дивак, геній До 135-річчя від дня народження (Г. Буркацька)	31
Квітень	39
Знайомтесь: Містер Джаз До Міжнародного дня джазу (Г. Буркацька)	42
Травень	52
Шевченківська премія – особистий топ До 60-річчя встановлення Національної премії України ім. Тараса Шевченка(С. Бадрук)	55
Червень	61
Геній сучасності До 50-річчя від дня народження Ілона Маска (Ю. Круть)	64
Липень	72
Покровитель українства, меценат та бізнесмен Канади До100 - річчя від дня народження Петра Дмитровича Яцика (С. Бадрук)	75

Серпень	80
Теодор Драйзер – майстер реалістичної прози До 150-річчя від дня народження (Ю. Круть)	82
Вересень	86
Майкл Фарадей. Шлях у науку До 230-річчя від дня народження (Ю. Круть)	89
Жовтень	94
«Усе любов'ю зміряне до дна...» До 100-річчя від дня народження Дмитра Омеляновича Луценка (В. Вовк)	97
Листопад	104
«За землю свою я у слові згорів...» До 85-річчя від дня народження Миколи Федоровича Сингаївського (В. Вовк)	107
Грудень	112
Король Данило Руський До 820-річчя від дня народження (Г. Буркацька)	115
У цьому році виповнюється	121

Примітки

Примітки

Примітки

Інформаційно-бібліографічне видання

Калейдоскоп знаменних дат на 2021 рік

Інформаційно-бібліографічні матеріали

Укладачки:

Світлана Євгенівна Бадрук, Галина Миколаївна Буркацька,
Валентина Іванівна Вовк, Юлія Вікторівна Круть

Редакторки:

В. Кучерява, Н. Лінкевич, Т. Сопова, К. Тишкевич

Комп'ютерна верстка І. Болесевич

Обкладинка О. Острового

Підписано до друку 21.09.2020. Зам. № 298. 124 стор. Тираж 60 пр.
Державна бібліотека України для юнацтва
Просп. Перемоги, 60, м. Київ, 03057
<http://www.4uth.gov.ua>